

Planbureau
Algemene Directie

(87)3998/5161

DG-3998

(17)

juni 1987

**DE MACRO-ECONOMISCHE WEER-
SLAG VAN EEN VERMINDERING VAN DE
WERKGEVERSBIJDRAGE VOOR SOCIALE
ZEKERHEID-VERSCHILLENDE MOGELIJKHEDEN**
F. Bossier - R. de Falleur - M. Englert - M.J. Festjens-
R. Maldague

INHOUDSTAFEL

	blz
Samenvatting en besluiten	3
**	
1. Inleiding	8
2. Modaliteiten van de maatregel en gebruikte instrumenten	10
3. Simulatie van een vermindering van de werkgeversbijdrage voor de sociale zekerheid	12
3.1 Technische kenmerken van de simulaties	12
3.2 Voornaamste resultaten van de simulaties	14
4. Beschouwingen bij sommige resultaten	27
4.1 Problemen inzake prijsvorming en loononderhandeling	27
4.2 De keuze van de forfaitaire vermindering	28
4.3 Al dan niet verschillende toepassing per grote sector	29
5. Fundamentele besluiten	32
Bijlage 1	34
Simulatie van verschillende modaliteiten ter vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid	
Bijlage 2	37
Sectorale indeling in het HERMES-model	

SAMENVATTING EN BESLUITEN

- I. *Een herschikking van de fiscale en parafiscale druk, en de weerslag op de economische grootheden in het algemeen en op de tewerkstelling in het bijzonder, zijn in België aan de orde van de dag.*

Voorstellen om de personenbelasting te verminderen liggen op tafel.

In het kader van de Europese Eenheidsacte, met de grote eenmaking van de interne markt binnen Europa tegen 1992, en dus in het vooruitzicht van een harmonisatie van de indirecte belastingen, zouden de accijnzen kunnen opgetrokken worden tot het E.E.G.-gemiddelde.

De aanhoudende werkloosheid noodzaakt ook de vraagstelling in welke mate een vermindering van de parafiscale druk op de lonen kan bijdragen tot een uitbreiding van de werkgelegenheid.

- II. *Omdat het accent van deze studie op de job-creatie wordt geplaatst, hebben we uit een waaier van technische simulaties (1) een scenario beschreven met de volgende modaliteiten : een vermindering van de werkgeversbijdragen met een forfaitaire aftrek voor de dienstensector en de bouwnijverheid, waarin de substitutie van arbeid en kapitaal vlugger en sterker reageert op een verandering van de relatieve kosten.*

De macro-economische weerslag van dit scenario wordt gesimuleerd in drie varianten :

- een ex ante vermindering van de werkgeversbijdragen met 50 mld ten voordele van de dienstensector en de bouwnijverheid door een forfaitaire aftrek van 36.000 F per jaar en per werknemer (een vermindering die verondersteld wordt voort te vloeien uit de invoering van een "benedengrens", waaronder het loon wordt vrijgesteld van bijdragen);*
- bovenstaande variant aangevuld met een gelijktijdige aanpassing van de accijnzen tot het E.E.G.-gemiddelde, hoofdzakelijk een verhoging van de accijnzen op energie, tabak en alcoholhoudende dranken met ongeveer 45 mld ex ante (2);*
- volledigheidshalve hebben we vorige gecombineerde variant uitgevoerd met een neutralisatie van het effect van de bijkomende accijnzen op de indexeringsmechanismen van de lonen en de vervangingsinkomens.*

De maatregelen worden gesimuleerd vanaf 1988 tot 1991. De vermindering, die in 1988 is ingevoerd, wordt niet geïndexeerd in de daarop volgende jaren.

(1) Een overzicht van de volledige waaier van technische simulaties is opgenomen in bijlage.

(2) Om de vergelijking tussen de resultaten te vergemakkelijken hebben we dezelfde hypothesen behouden als in de studie "Les effets macroéconomiques d'une réforme de la fiscalité" - Planbureau, Planning Papers - April 1987.

III. Volgende tabel geeft een overzicht van de belangrijkste resultaten van de drie vermelde varianten.

**Invloed op de belangrijkste macro-aggregaten van een vermindering van de werkgeversbijdragen in de dienstensector en de bouwnijverheid
(Afwijking ten opzichte van de basissimulatie)**

	Tewerkstelling (x 1.000)		Groei van het bruto binnen- lands produkt (in %)		Ontwikkeling van de klein- handelsprijzen (in %)		Financierings- behoefte van de Overheid (a) (in miljarden F)		Betalingsbalans (in miljarden franken)	
	1988	1991	1988	1991	1988	1991	1988	1991	1988	1991
-36.000 F per werknemer (b)	+ 17,8	+ 28,0	+ 0,23	+ 0,35	- 0,45	- 0,55	+ 38,8	+ 36,9	- 5,5	- 11,1
-36.000 F per werknemer (b) + accijnzen	+ 16,0	+ 16,5	- 0,25	- 0,22	+ 0,97	+ 0,95	- 4,8	+ 9,1	+ 10,3	+ 7,5
-36.000 F per werknemer (b) + accijnzen + aanpassing indexerings- mechanisme	+ 16,0	+ 21,2	- 0,25	- 0,28	+ 0,97	+ 0,67	- 4,9	+ 7,8	+ 10,3	+ 10,7

(a) Een + teken duidt op een toename van de financieringsbehoeften van de Overheid, terwijl een - teken duidt op een afname van het te financieren saldo (begrotingstekort).

(b) De forfaitaire aftrek van 36.000 F per werknemer en per jaar komt overeen met de verdeling van 50 mld ex ante over de werknemers in de dienstensector en de bouw. Indien dezelfde som zou toegekend worden aan de open sectoren (be- en verwerkende nijverheid) dan zou dit overeenkomen met 67.200 F per werknemer en per jaar. Een vermindering van de werkgeversbijdragen met 50 mld ex ante voor alle bedrijven zou neerkomen op een forfaitaire aftrek van 22.500 F per werknemer en per jaar.

IV. VERMINDERING VAN DE WERKGEVERSBIJDRAGEN

IV.1. De simulatie waarin enkel de vermindering van de werkgeversbijdragen wordt gesimuleerd, zonder enige fiscale compensatie, geeft het eerste jaar reeds 17.800 bijkomende jobs en na 3 jaar 28.000 jobs. Deze uitbreiding van de tewerkstelling van loontrekkenden met 1,2 % is te danken aan 2 afzonderlijke ontwikkelingen : de substitutie van kapitaal door arbeid en de toegenomen groei.

Het substitutie-effect;

In de dienstensector en de bouw, waar de loonkosten in 1988 verminderen met 50 mld, en waar de keuze arbeid of kapitaal voor het merendeel afhangt van de relatieve kosten, zal het aandeel van de goedkoper geworden produktiefactor arbeid toenemen met 20.000 eenheden tegen 1991.

Het groei-effect :

Dit effect levert de overige 8.000 bijkomende arbeidsplaatsen op. Inderdaad :

- *In de sectoren met verminderde sociale lasten zal omwille van de gestegen tewerkstelling de produktiviteit per uur dalen en het bruto-uurloon welk gebonden is aan die produktiviteit trager toenemen. De onmiddellijke vermindering van de loonkost samen met zijn tragere groei in de daarop volgende jaren remt de prijsontwikkeling af en verhoogt de rentabiliteit van de betrokken ondernemingen, en is een prikkel om opnieuw te investeren in arbeidsintensieve produkten.*
- *De verhoogde tewerkstelling leidt tot meer beschikbaar inkomen, meer consumptie, toename van de vraag, maar ook tot een toename van de import met een lichte verslechtering van de betalingsbalans.*
- *Alhoewel de open sectoren - vooral de industriële bedrijvigheden - niet genieten van de maatregel zal ook hun loonkost trager toenemen (sectoriële beïnvloeding bij de loonovereenkomsten) en zullen ook zij hun tewerkstelling uitbreiden met 1.500 eenheden tengevolge van de toegenomen vraag.*

IV.2. *Ahoewel ex ante de werkgeversbijdragen verminderen met 50 mld in 1988 zal het te financieren saldo van de overheid ex post in 1991 slechts toenemen met 37 mld dankzij de positieve weerslag op de groei, de meerinkomsten uit fiscale en parafiscale heffingen, en de gedaalde werkloosheidsuitgaven. Niettemin is in het huldig begrotingsbeleid een bijkomend financieringstekort van 0,64 % van het B.B.P. niet te verwaarlozen.*

V. VERMINDERING VAN DE WERKGEVERSBIJDRAGEN GECOMPENSEERD MET BIJKOMENDE ACCIJNZEN

- V.1.** *De minderontvangsten, die voortvloeden uit de vermindering van de werkgeversbijdragen ten voordele van de dienstensector en de bouwnijverheid, zouden in het kader van de Europese Eenmakingsacte tegen 1992, opgevuld kunnen worden door een verhoging van de indirecte belastingen, meer bepaald door een verhoging van de accijnsrechten met ongeveer 45 mld.*
- V.2.** *De variant welke de vermindering van de werkgeversbijdragen combineert met een verhoging van de accijnzen, zal de positieve groei-effecten van de maatregel zonder compensatie ombuigen, omwille van een herneming van de inflatie - ingezet door de hogere accijnzen - met een negatieve weerslag op het verbruik, op de kostenontwikkeling, op de rentabiliteit van de ondernemingen, en op de investeringsneiging.*

Nochtans blijft het tewerkstellingseffect positief met 16.500 eenheden bijkomende tewerkstelling na 4 jaar, omdat het substitutie-effect ingezet door de verminderde loonkost in de dienstensector en de bouwnijverheid behouden blijft.

V.3. *Het bijkomend te financieren saldo in 1991 daalt van 37 mld in de variant zonder compensatie tot nog 9 mld in de variant met fiscale compensatie; het uiteindelijk toegenomen overheidstekort van 0,13 % van het B.B.P. in 1991 is te wijten aan de gevolgen van de verhoogde inflatie op de uitgaven van de overheid, via het indexeren van de lonen en de sociale prestaties.*

VI. VERMINDERING VAN DE WERKGEVERSBIJDRAGEN, OPTREKKEN VAN DE ACCIJNZEN EN AANPASSING VAN DE INDEXERINGSMECHANISMEN

Is het mogelijk om de negatieve gevolgen van de toegenomen accijnzen op de loonontwikkeling en de vervangingsinkomens te neutraliseren door een aanpassing van het indexeringsmechanisme.

De neutralisering van de verhoogde accijnzen op het indexeringsmechanisme van de lonen en de sociale prestaties vermindert de koopkracht van de gezinnen, het verbruik, en geeft een lichte achteruitgang van de groei.

De rekening van de overheid zal niet veel veranderen, omdat niet alleen de overheidsconsumptie en de sociale prestaties verminderen, maar ook de inkomsten uit fiscale en parafiscale heffingen.

De ingreep op de indexeringsmechanismen vermindert de relatieve kost van de factor arbeid en geeft een grotere tewerkstelling : 21.200 eenheden te vergelijken met 16.500 eenheden in de vorige variant zonder aanpassing van het indexeringsmechanisme.

VII. LANGE TERMIJN EFFECTEN

Het is zeker niet onnuttig even stil te staan bij de mogelijk lange termijn effecten van een selectieve vermindering van de sociale lasten.

Indien het voorgesteld systeem van verminderde werkgeverlasten voor niet-gekwalificeerde arbeid zich blijvend nestelt zal dit niet bijdragen tot een, nochtans noodzakelijk, verdere bekwaming van de beroepsbevolking. Progressieve bijdragen hebben het omgekeerde effect van de loongrenzen in de jaren 50-60, die ontegensprekelijk de ontwikkeling stimuleerden van bedrijvigheden met gekwalificeerde arbeid en/of hoge lonen.

De beperking van de maatregel tot de beschermde sectoren betekent een ommezwaai in de traditionele expansiepolitiek van België en zelfs van de meeste westerse landen, die veeleer de open sectoren als drager van toekomstige groei stimuleerden, in een open economie zoals de onze.

De onzekerheid vandaag omtrent de verdere toepassingen van de technologische vernieuwingen in de dienstensector maakt het tewerkstellingsprobleem nog complexer en problematischer. Het is inderdaad mogelijk dat ook de dienstensector groeit naar meer kapitaalintensieve technieken, in welk geval een gedeelte van de bijkomende werkgelegenheid verloren gaat. Anderzijds kunnen er elementen zijn die de vraag naar arbeidskrachten in de dienstensector doen toenemen omwille van specifieke behoeften naar persoonlijke contacten en persoonszorg, o.a. omwille van de vergrijzing van de bevolking.

VIII. EINDBESCHOUWINGEN

- VIII.1 *Uit deze studie treedt een fundamenteel besluit naar voor : een beleid dat de werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid vermindert, levert bij uitstek de meeste bijkomende tewerkstelling op. Niettemin blijven er enkele onzekerheden en daarom enige terughoudendheid omtrent de meest gunstige modaliteit om de bijdragen te verminderen.*
- VIII.2 *Meer tewerkstelling dan in het geval van een loonmatiging : de positieve effecten van een afremming van de bruto-lonen worden gedeeltelijk geneutraliseerd door de negatieve effecten op het beschikbaar inkomen van de gezinnen en dus op het verbruik.*
- VIII.3 *Ook meer tewerkstelling in verhouding tot andere mogelijkheden van vermindering van een verplichte heffing, hoewel een vermindering van de personenbelasting meer tewerkstelling zou kunnen meebrengen dan die welke uit de macro-economische simulaties blijkt, in zoverre men vertrouwen stelt in psycho-economische mechanismen, die tot dusver, door kwantitatief empirisch onderzoek moeilijk kunnen aangetoond worden (1).*

(1) "Les effets macroéconomiques d'une réforme de la fiscalité", op cit.

1. INLEIDING

1. Het vraagstuk van de macro-economische weerslag van een herschikking van de fiscale en parafiscale druk is in België momenteel aan de orde. Er worden diverse hervormingen ter vermindering van de personenbelasting voorgesteld ; de op Europees vlak voorgestelde harmonisering van de indirecte belastingen zou normaliter een verhoging van de accijnzen moeten teweegbrengen ; gelet op de aanhoudende massale werkloosheid worden verminderingen van bepaalde parafiscale heffingen, die de bezoldigde arbeidskost bezwaren, doorgevoerd en worden er andere vooropgesteld.

Tegen die achtergrond heeft de Minister van Sociale Zaken en Institutionele Hervormingen, J.L. DEHAENE, het Planbureau gevraagd een studie te maken van de macro-economische weerslag - en meer bepaald op de werkgelegenheid - van een vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid.

2. Onderhavige nota behandelt die studie ; zij ligt in de lijn van de werkzaamheden die het Planbureau in verband met de macro-economische weerslag van een verschuiving van de belastingdruk verricht heeft en waarvan wij hier de meest recente nogmaals opsommen :

- de "MARIBEL" operatie (1981);
- de "Vooruitzichten 1986-1989 van januari 1985 bij andere fiscale hypothesen" (1985)
- de "Effets macro-économiques d'une réforme de la fiscalité" (1987)

Al zijn de simulaties van de "MARIBEL" operatie en het deel "Verschuiving van werkgeversbijdragen naar de BTW" van de "Vooruitzichten 1985-1989" met deze studie verwant, toch past deze laatste in een ander perspectief.

De "MARIBEL" operatie wou aan de werkgelegenheidsdoelstelling enkel onrechtstreeks bijdragen, dit via een verbetering van de (destijds erg verslechterde) concurrentiekracht en rendabiliteit van de aan de internationale concurrentie meest blootgestelde ondernemingen (1).

Daarom :

- was de vermindering van de werkgeversbijdrage enkel van toepassing op de handenarbeiders, wier aantal in de nijverheid verhoudingsgewijs veel hoger ligt ;
- was de vermindering van de werkgeversbijdrage proportioneel ;
- waren niet alleen de banken, de verzekeringen en de financiële diensten, maar eveneens de gezondheidszorg, de energieproductie en -distributie en de instellingen zonder winstoogmerk of "zonder industriële of commerciële finaliteit" volledig van het systeem uitgesloten (zelfs voor hun werklieden).

(1) Met uitzondering van de bouwnijverheid.

3. De prioriteit die aan de werkgelegenheid dient te worden geschonken, nu de concurrentiekracht en de rendabiliteit in ruime mate hersteld zijn en het vooral de ongeschoolde arbeiders zijn die in de werkloosheid dreigen vast te raken, leidde tot het uittesten van nieuwe toepassingsmogelijkheden, bijvoorbeeld selectiever ten voordele van arbeidsintensieve sectoren waarvan de substitueerbaarheid arbeid-kapitaal het grootst is. Een en ander heeft het Planbureau ertoe aangezet een operatie uit te testen :

- die de vermindering van de werkgeversbijdrage toespitst op de sectoren waar de respons van de werkgelegenheid de facto het significantst en het snelst blijkt te zijn ;
- die een degressief voordeel biedt naargelang van het loonpeil. Om die redenen werd gekozen voor een *forfaitaire* vermindering van de werkgeversbijdrage (hetgeen de invoering van een "benedengrens" vereist), en dit ten voordele van de diensten en de bouwnijverheid (omdat de technologie in die sectoren gekenmerkt wordt door een betere substitueerbaarheid kapitaal-arbeid)

4. De resultaten van die operatie werden bij drie hypothesen uitgetest :

- een loutere bijdragevermindering;
- een vermindering gecompenseerd door een verhoging van de accijnzen;
- een vermindering gecompenseerd door een verhoging van de accijnzen met een neutralisering van het inflatoire effect op het vlak van de indexering van de lonen en sociale prestaties.

De verhoging van de indirecte belastingen, bestemd om de operatie op het vlak van de begroting neutraal te laten verlopen, wordt verkregen via het luik "accijnzen" van de voorstellen van de Werkgroep van de Hoge Raad voor de Financiën (1). Die keuze is realistisch (zij stemt overeen met een hypothese inzake harmonisering van de accijnzen op Europees vlak), legt het gewicht van de verhoging van de indirecte belastingen op een weinig arbeidsintensieve sector en zorgt ervoor dat onderhavige oefening met de onlangs door het Planbureau uitgevoerde studie omtrent de weerslag van een verschuiving naar de accijnzen van een verlaging van de personenbelasting vergelijkbaar is (2). Het is trouwens de ex ante budgettaire weerslag van die voorstellen die de grootte van de vermindering van de werkgeversbijdrage approximatief heeft bepaald.

5. Het spreekt vanzelf dat bij de interpretatie van de resultaten van onderhavige studie moet worden rekening gehouden met de beperkingen van het werken met modellen enerzijds en met de moeilijkheden die bij een dergelijke hervorming ongetwijfeld de kop zullen opsteken anderzijds (cf. Afdeling 4).

Wij wijzen er tenslotte nog op dat ook andere toepassingsmogelijkheden (proportionele vermindering, vermindering ten voordele van alle sectoren, vermindering toegespitst op de open sector) middels technische varianten onderzocht werden. De resultaten vindt U in bijlage.

(1) "Verslag over de indirecte belastingen", Hoge Raad voor de Financiën, verslag voorgelegd door de Werkgroep "Hervorming van de fiscaliteit en van de parafiscaliteit", februari 1987.

(2) "Les effets macro-économiques d'une réforme de la fiscalité", Planbureau, Planning Papers, april 1987 (AD 3976)

2. MODALITEITEN VAN DE MAATREGEL EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

2.1. Modaliteiten van de geteste maatregel

In de bestudeerde maatregel wordt er voorgesteld de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid te verminderen volgens drie scenario's, die hieronder kort beschreven worden :

- in een eerste scenario bedraagt de vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid 50 miljard F.; de operatie is enkel van toepassing op de verhandelbare diensten, met inbegrip van vervoer en verkeer, en op de bouwnijverheid en heeft de vorm van een forfaitaire aftrek per bezoldigde arbeidsplaats ten belope van 36.000 frank per jaar (1);
- een tweede scenario voorziet samen met de vermindering van de werkgeversbijdrage in een compenserende verhoging van de accijnzen ten bedrage van circa 45 miljard frank;
- in het derde scenario is het de bedoeling om bij de vermindering van de werkgeversbijdrage met fiscale compensatie de weerslag van de hogere accijnzen te neutraliseren op het vlak van de indexering van de lonen en de sociale prestaties.

De forfaitaire vermindering vertoont twee belangrijke kenmerken :

- zij bevordert de tewerkstelling van laagbetaalde arbeiders, dus arbeiders met een geringe produktiviteit;
- zij bevordert de deeltijdse arbeid (voor zover de deeltijdse arbeiders onder de vermindering vallen).

Wat het toepassen van de vermindering van de werkgeversbijdrage op de diensten en op de bouwnijverheid betreft (2), dit komt neer op het bevorderen van sectoren die in doorsnee gekenmerkt worden door :

- het feit dat zij zich minder op de internationale handel richten;
- het feit dat zij minder spitstechnologie gebruiken.

Die sectoren zijn dus a priori minder groei-intensief, maar wel gevoeliger voor een specifiek tewerkstellingsbeleid.

Er zij bovendien op gewezen dat de hier geplande operatie het behoud van de actuele versie van de MARIBEL-operatie veronderstelt (deze werd sedert 1983 grondig gewijzigd : verminderd tot 15 miljard heeft ze nu vooral betrekking op de aanwerving door de KMO en de ondernemingen die deelnemen aan het door de Regering vooropgestelde werkgelegenheidsbeleid).

(1) Administratief gezien zou die operatie neerkomen op de vrijstelling van betaling van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid onder een bepaalde drempel, hetgeen trouwens volledig in de lijn zou liggen van de voorstellen van de Commissie DIELEMANS (zie terzake : Koninklijke Commissie belast met de codificering, de harmonisering en de vereenvoudiging van de wetgeving betreffende de sociale zekerheid - Eindverslag van het voorzitterschap - 15 maart 1985).

(2) De macro-economische weerslag van een vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid (met of zonder fiscale compensatie) in de open sector alleen en in alle sectoren werd eveneens bestudeerd aan de hand van technische varianten. De resultaten vindt U in bijlage.

De forfaitaire vermindering wordt gesimuleerd vanaf begin 1988. Zij blijft onveranderd gedurende de volgende jaren. Geen enkele indexering van het forfait is voorzien.

2.2. Het instrument om de weerslag van de vermindering van de werkgeversbijdrage te bestuderen : het HERMES-model

Gekozen werd voor het macro-sectoraal HERMES-model om de weerslag van de vermindering van de werkgeversbijdrage en van een eventuele compenserende maatregel op het vlak van de belastingen te simuleren. Het HERMES-model bezit immers kenmerken (aantal sectoren, gedetailleerde behandeling van de accijnzen, sectorale uitsplitsing van de werkgeversbijdragen) die goed aangepast zijn aan de analyse van de weerslag van een parafiscaal beleid. Men achtte het dus opportuun dit model te gebruiken, eerder dan een louter macro-economisch instrument.

Het HERMES-model splitst de economie op in 9 productiesectoren. Hierdoor maakt dit model het mogelijk de ontwikkeling van de door elk van die sectoren betaalde werkgeversbijdragen te bestuderen, alsmede de ontwikkeling van de verschillende factoren die bij de bepaling van die bijdragen een rol spelen (loonmassa's, bezoldigde arbeid, loonvoeten,...). Bovendien bevat het HERMES-model, voor elke marktgebonden sector, productiefuncties met vier factoren, hetgeen het mogelijk maakt de substitutiemechanismen tussen die factoren te bestuderen. Het is meer bepaald mogelijk de weerslag van een vermindering van de loonkost op de allocatie van de rechtstreeks of onrechtstreeks bij die wijziging betrokken sectoren te bestuderen : eventuele verhoging van de werkgelegenheid, impulsen aan de investeringen en aan de uitvoer, enz.

Tabel 1 - De sectoren van het HERMES-model (*)

1. Landbouw
2. Energie
3. Be- en verwerkende nijverheid
3.1 Intermediaire goederen
3.2 Uitrustingsgoederen
3.3 Verbruiksgoederen
4. Bouwnijverheid
5. Vervoer en verkeer
6. Overige verhandelbare diensten
7. Niet-verhandelbare diensten
(*) In bijlage 2 vindt U een meer volledige lijst.

Het gebruik van het HERMES-model heeft echter ook beperkingen, met name de volgende punten :

- de tot 9 sectoren beperkte onderverdeling, waardoor het niet mogelijk is de produktiefactoren te identificeren die eigen zijn aan de talrijke subsectoren die die grote sectoren vormen (zie terzake punt 4);
- het gebrek aan uitsplitsing tussen de verschillende categorieën van werknemers, of het nu gaat om de minstbetaalde categorieën van werknemers (waarop het gesimuleerd beleid in het bijzonder is toegespitst), of om categorieën van geschoolde of hoogbetaalde werknemers (zie eveneens punt 4).

3. SIMULATIE VAN EEN VERMINDERING VAN DE WERKGEVERSBIJDRAGE VOOR DE SOCIALE ZEKERHEID

Dit deel behandelt de analyse van de resultaten van de simulaties die werden verricht ten einde de weerslag van verminderingen van de werkgeversbijdrage voor de sociale zekerheid te testen. De commentaar heeft betrekking op de oefeningen die werken met een op de beschermde sectoren gerichte forfaitaire vermindering (de resultaten met betrekking tot de simulatie van de overige mogelijkheden – procentuele vermindering of niet alleen op de beschermde sectoren gerichte vermindering – staan in bijlage 1 van dit document).

3.1. Technische kenmerken van de simulaties

De simulaties werden verricht uitgaande van een basissimulatie, berekend over de periode 1986–1991. De oefeningen beginnen in 1988 en eindigen in 1991 : hierdoor kon de weerslag op middellange termijn (na 4 jaar) van een belangrijke hervorming van de parafiscaliteit worden bepaald.

Er werden drie oefeningen uitgevoerd :

- a. COT50-simulatie : bestudeert de weerslag van een ex ante vermindering met 50 miljard frank van de door de verhandelbare diensten (met inbegrip van vervoer en verkeer) en de bouwnijverheid betaalde werkgeversbijdragen . Die vermindering wordt doorgevoerd door aan de begunstigde sectoren een forfaitaire vermindering van 36.000 F per jaar aan betaalde bijdrage per bezoldigde arbeidsplaats toe te kennen. Die vermindering staat gelijk met de invoering van een "benedengrens" van 12.000 F loon per maand, een bedrag waaronder geen bijdrage verschuldigd is.

Voor 1988 (eerste toepassingsjaar van de vermindering) bedragen de in het model ingevoerde totale verminderingen : 45 miljard voor de diensten (waaronder 9 miljard voor vervoer en verkeer) en 5 miljard voor de bouwnijverheid.

- b. COTAC-simulatie : beoogt tegelijkertijd een verhoging van de accijnzen op energie en van de accijnzen op tabak en alcoholische dranken ten einde de door de vermindering van de werkgeversbijdrage teweeggebrachte budgettaire minder-ontvangsten te compenseren. Dit is een oplossing die identiek is aan die voorgesteld door de werkgroep "Hervorming van de fiscaliteit en van de parafiscaliteit" van de Hoge Raad voor de Financiën ten einde de lagere belastingontvangsten als gevolg van de hervorming van de directe belastingen te compenseren (1). Zij werd trouwens reeds met het HERMES-model onderzocht ten einde de macro-economische weerslag van een belastinghervorming te onderzoeken (2).

De in deze oefening (en ook in het kader van het document inzake de belastinghervorming) gebruikte accijnsvoeten werden dusdanig berekend dat zij overeenstemmen met het eind 1985 (of 1986 voor de energie-accijnzen) in de EG-lidstaten heersende gemiddelde.

(1) De studie van de werkgroep bevat eveneens voorstellen inzake de aanpassing van de BTW-percentages. Deze werden evenwel in ons document niet overgenomen (de BTW-percentages blijven dus ongewijzigd t.o.v. de thans gangbare percentages).

(2) Zie het document : "Effets macroéconomiques d'une réforme de la fiscalité directe", Planbureau, Planning Papers, april 1987, nr. 3976.

Vanuit die optiek zouden de nieuwe voeten over het algemeen stijgen ten opzichte van de huidige.

Tabel 2 - Vooropgestelde accijnsvoeten in het kader van de fiscale compensatie

Betrokken produkt	Vooropgestelde nieuwe accijnsvoeten	Verhoging t.o.v. de huidige voeten
Autobenzine	15,62 F/l	+ 4,42 F/l
Diesel	8,28 F/l	+ 3,03 F/l
Gasolie voor verwarming	2,27 F/l	+ 2,27 F/l
Zware stookolie	1.012 F/ton	+ 1.012 F/t
Dranken en tabak	p.m. (*)	

(*) Gelet op hun aantal werden de vooropgestelde accijnsvoeten van dranken en tabak niet in deze tabel opgenomen (zie terzake het rapport van de Werkgroep voor de Hervorming van de fiscaliteit en de parafiscaliteit).

Hier kan nog worden opgemerkt dat de BTW-percentages in de simulatie onveranderd blijven (met dien verstande dat die ongewijzigde percentages door de verhoging van de accijnzen van toepassing zijn op een groter bedrag).

- c. COTACD-simulatie : die simulatie bestudeert de gecombineerde weerslag van een vermindering van de werkgeversbijdrage en een verhoging van de indirecte belastingen (COTAC-simulatie), waarbij de verhoging van de indirecte belastingen niet doorberekend wordt in de index die toegepast wordt op de looninkomsten en op de geïndexeerde sociale prestaties.

3.2. Voornaamste resultaten van de simulaties

3.2.1. Samenvatting

Verscheidene belangrijke besluiten kunnen uit de verschillende door ons uitgevoerde oefeningen worden getrokken. Het voornaamste besluit heeft betrekking op de **schepping van werkgelegenheid** die voortvloeit uit het beleid ter vermindering van de werkgeversbijdrage : in het beste geval ontstaan er na 3 jaar 28.000 nieuwe arbeidsplaatsen (ex ante vermindering met 50 miljard van de werkgeversbijdrage) ; bij een compensatie via een verhoging van de indirecte belastingen worden toch nog 17.000 à 21.000 nieuwe arbeidsplaatsen geschapen, naargelang al dan niet een aanpassing van de index gebeurt.

Die creatie van werkgelegenheid heeft een dubbele oorsprong :

- enerzijds veroorzaakt de daling teweeggebracht in de loonkost een herschikking van de aanwending van de middelen van de ondernemingen ten voordele van de werkgelegenheid. Dit belangrijk substitutie-effect maakt een bijkomende aanwerving mogelijk in de sectoren, die door de maatregel begunstigd worden ;
- anderzijds noteren wij een geleidelijk herstel van de economische activiteit, hetgeen op zijn beurt een verhoging van het aantal arbeidsplaatsen mogelijk maakt.

Een tweede belangrijk besluit slaat op de **overheidsfinanciën** : het beleid ter vermindering van de werkgeversbijdrage brengt een niet onbelangrijke toename van de financieringsbehoeften van de overheid met zich, zowel op korte als op middellange termijn. Door de gelijktijdige toepassing van een verhoging van de indirecte belastingen wordt dit bijkomende tekort op korte termijn volledig teniet gedaan maar blijft er op middellange termijn nog een deel van bestaan. Op het einde van de periode bedraagt bij een combinatie van een vermindering van de werkgeversbijdrage en een verhoging van de indirecte belastingen de stijging van het overheidstekort het equivalent van 0,1 % van het B.B.P. (of 9 miljard frank).

Tabel 3 – Simulatie inzake de vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid. Samenvatting van de resultaten (verschillen t.o.v. de basissimulatie)

	Werkgelegenheid (duizendtallen)		B.B.P. (niveauverschil - %)		Inflatie (niveauverschil - %)		Financieringsbehoefte van de overheid (miljarden F)(*)		Lopende buitenlandse balans (miljarden F)	
	1988	1991	1988	1991	1988	1991	1988	1991	1988	1991
36.000F/ arbeids- plaats	+17,8	+28,0	+0,23	+0,35	-0,45	-0,55	+38,8	+36,9	-5,5	-11,1
36.000F/ arbeids- plaats + accijnzen	+16,0	+16,5	-0,25	-0,22	+0,97	+0,95	-4,8	+9,1	+10,3	+7,5
36.000F/ arbeids- plaats + accijnzen +aange- paste in- dexering	+16,0	+21,2	-0,25	-0,28	+0,97	+0,67	-4,9	+7,8	+10,3	+10,7

(*) De financieringsbehoeften van de overheid (in tabel 3 en in alle volgende tabellen) hebben betrekking op de gehele overheid. De verschillende rubrieken inzake uitgaven en ontvangsten van de overheid die meespelen in de berekening van de financieringsbehoefte zijn bepaald in het kader van het E.S.E.R.-stelsel van nationale rekeningen (en stemmen dus niet steeds overeen met de overeenkomstige rubrieken bepaald in het kader van de Belgische nationale rekeningen - N.I.S.). Een + - teken wijst steeds op een toename van de financieringsbehoeften van de overheid en een - - teken op een vermindering ervan.

3.2.2. Gedetailleerde resultaten van de COT50- en COTAC-simulaties (1)

a. De economische groei en de werkgelegenheid

De belangrijke vermindering teweeggebracht in de loonkost door het gesimuleerde beleid (ten minste in de versie zonder fiscale compensatie) heeft een zeer gunstige weerslag op de werkgelegenheid en op de economische groei. Die gunstige gevolgen worden evenwel ruim afgezwakt wanneer er een fiscale compensatie voorzien is.

Laten wij eerst de COT50-simulatie onder de loep nemen. In die simulatie, zonder de minste fiscale compensatie voor de vermindering van de werkgeversbijdrage, stijgt de werkgelegenheid vanaf het eerste jaar met 17.800 eenheden. Op het einde van de periode bedraagt de toename 28.000 eenheden.

(1)Gelet op haar bijzonder karakter wordt de COTACD-simulatie afzonderlijk besproken (zie punt 3)

Tabel 4 - Vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid. Ontwikkeling van de werkgelegenheid in de COT50 en COTAC (niveauverschillen -%-- en in duizenden eenheden t.o.v. de basissimulatie)

	COT50-simulatie (36.000 F/arbeitsplaats)				COTAC-simulatie (36.000 F/arbeitsplaats + accijnzen)			
	1988	1989	1990	1991	1988	1989	1990	1991
Totaal - duizendtallen	+17,8	+23,5	+26,3	+28,0	+16,0	+18,7	+16,9	+16,5
- %	+0,49	+0,65	+0,73	+0,78	+0,43	+0,51	+0,46	+0,46
Be- en verwerkende nijverheid - duizendtallen	+0,2	+0,7	+1,0	+1,5	-0,2	-0,4	0	0
- %	-	+0,08	+0,13	+0,19	-	-0,01	-	-
Verhandelbare diensten (*) - duizendtallen	+16,1	+20,5	+22,3	+23,1	+15,4	+17,0	+14,6	+14,0
- %	+0,94	+1,18	+1,27	+1,30	+0,90	+0,98	+0,83	+0,79
Bouwnijverheid - duizendtallen	+1,5	+2,4	+3,0	+3,5	+1,2	+2,6	+3,0	+3,1
- %	+0,80	+1,24	+1,59	+1,85	+0,60	+1,34	+1,56	+1,64

(*) Met inbegrip van vervoer en verkeer.

De toename van de werkgelegenheid in de COT50-simulatie vertegenwoordigt op het einde van de periode een stijging van 0,8 % van de totale werkgelegenheid en van 1,2 % van de bezoldigde arbeid van de ondernemingen (1). Dit resultaat is het gevolg van twee factoren.

Het herstel van de activiteit : de economische activiteit reageert gunstig op de verlaging van de loonkost.

In de eerste plaats noteren wij een stijging van het verbruik van de gezinnen (+0,30 % in 1988 en +0,45 % in 1991), hetgeen o.m. samenhangt met de daling van de particuliere verbruiksprijzen en met de toename van de werkgelegenheid. Tegelijkertijd komt de verlaging van de loonkost eveneens ten goede aan de ondernemingen die hierdoor hun (binnenlandse zowel als buitenlandse) concurrentiekracht verbeteren en hun marges verhogen. De stijging van de particuliere winsten draagt geleidelijk bij tot de bevordering van de investeringen (de toename hiervan wordt eveneens in de hand gewerkt door de betere groeivoorzichten van de activiteit), terwijl de hogere buitenlandse concurrentiekracht zorgt voor een stijging van de uitvoer.

(1) De arbeidsduur per loontrekkende wordt daarentegen door dit beleid zeer weinig beïnvloed.

Tegelijkertijd en wegens de toename van de totale vraag noteren wij een groei van de vraag naar ingevoerde goederen en diensten met 0,09 % in 1989 en met 0,22 % in 1991. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de toename van het B.B.P. (+0,23 % in 1988 en +0,35 % in 1991) gepaard gaat met een lichte achteruitgang van de buitenlandse balans (het buitenlands saldo gaat in 1988 met 5,5 miljard en in 1991 met 11,1 miljard achteruit (1))

De substitutie-effecten : via de werking van de verschillende sectorale mechanismen voor een optimale allocatie van de middelen veroorzaakt de belangrijke daling van de arbeidskost rechtstreeks een stijging van de vraag voor de factor arbeid ten koste van de overige produktiefactoren. Men kan aannemen dat dit substitutiemechanisme alleen al zorgt voor een stijging van de werkgelegenheid met 20.000 eenheden na 3 jaar, terwijl de overige nieuwe arbeidsplaatsen (ongeveer 8.000) toe te schrijven zijn aan de verhoogde activiteit.

Uiteraard speelt dit substitutie-effect enkel in de sectoren waarop de maatregel inzake vermindering van de werkgeversbijdrage betrekking heeft. De overige sectoren - in hoofdzaak de be- en verwerkende nijverheid - verhogen hun werkgelegenheid alleen als gevolg van de algemene stijging van de activiteit.

In het totaal zijn het de verhandelbare diensten, de sector waarin de bezoldigde arbeid verhoudingsgewijze het hoogst is, die het grootste aantal arbeidsplaatsen creëren : + 23.100 in 1991. In de be- en verwerkende nijverheid daarentegen, die geen vermindering van de werkgeversbijdrage geniet, blijft de verhoging beperkt tot 1500 bijkomende arbeidsplaatsen.

Tabel 5 - Vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid - Resultaten m.b.t. het B.B.P. en zijn componenten (in volume)(niveauverschillen - %)

	COT50-simulatie 36.000 F/arbeidsplaats		COTAC-simulatie 36.000 F/arbeidsplaats	
	1988	1991	1988	1991
- B.B.P.	+0.23	+0.35	-0.25	-0.22
. Particulier verbruik	+0.30	+0.45	-0.75	-0.48
. Totale investeringen	+0.25	+0.62	-0.12	-0.15
. Bedrijfsinvesteringen	+0.32	+0.89	-0.12	-0.08
. Uitvoer van goederen en diensten	+0.09	+0.15	-0.06	-0.10
. Invoer van goederen en diensten	+0.09	+0.22	-0.41	-0.18
- Lopende buitenlandse balans (miljarden F)	-5.5	-11.1	+10.3	+7.5
- Reëel beschikbaar inkomen	+0.43	+0.52	-1.12	-0.43

De verschillen in de sectorale produktiviteit en lonen staan vermeld in tabel 6. Laten wij wijzen op enkele interessante punten :

(1)De achteruitgang van het buitenlands saldo is niet alleen te wijten aan de toename van de ingevoerde volumes (grotendeels gecompenseerd door de toename van de uitgevoerde volumes), maar ook (en vooral) aan de daling van de uitvoerprijzen (wegens de lagere loonkost).

- de produktiviteit per uur daalt in de dienstensector wegens de bijkomende aanwervingen als gevolg van het beleid inzake loonmatiging. Daarentegen wordt de produktiviteit per uur in de be- en verwerkende nijverheid vrijwel niet beïnvloed (lichte stijging als gevolg van het herstel van de activiteit);
- Het groeitempo van het bruto uurloon daalt in alle sectoren. Dit resultaat is vooral logisch voor de diensten, aangezien de evolutie van het uurloon gekoppeld is aan die van de produktiviteit (berekend over 2 jaar). De daling van de in de be- en verwerkende nijverheid uitbetaalde lonen wordt verklaard door een zogenoemde sectorale "besmetting" (de vertraging in de stijging van de lonen in de diensten zet zich in zekere mate door in de overige sectoren);
- de forse daling van de loonkost per uur in de diensten is het gevolg van de vooral op die diensten toegespitste daling van de werkgeversbijdrage. In de be- en verwerkende nijverheid weerspiegelt de vermindering van de loonkost per uur enkel de daling van het bruto uurloon.

Tabel 6 - Vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid - Resultaten m.b.t. de produktiviteit en de lonen

	COT50-simulatie 36.000 F/arbeitsplaats		COTAC-simulatie 36.000 F/arbeitsplaats + accijnzen	
	1988	1991	1988	1991
- Produktiviteit per uur				
. Be- en verwerkende nijverheid	+0.06	+0.02	-0.23	-0.20
. Diensten	-0.53	-0.78	-1.21	-0.73
- Bruto uurloon				
. Be- en verwerkende nijverheid	-0.09	-0.32	-0.21	+0.59
. Diensten	-0.30	-0.92	-0.56	+0.27
- Loonkost per uur (*)				
. Be- en verwerkende nijverheid	-0.05	-0.25	-0.28	+0.50
. Diensten	-4.15	-4.50	-4.42	-3.33

(*) Nominaal

Simulatie met fiscale compensatie

De toepassing van een compenserende verhoging van de accijnzen tegelijk met de vermindering van sommige werkgeversbijdragen is niet zonder invloed op de in de COT50-simulatie genoteerde nieuw gecreëerde arbeidsplaatsen. Algemeen gezien is een beleid ter verhoging van de indirecte belastingen immers ongunstig voor de economische groei. De economische groei wordt aangetast door de volgende mechanismen : de prijsstijging van de produkten waarop de accijnsverhoging

van toepassing is, heeft een toename van de inflatie en de lonen tot gevolg (1). Tegelijkertijd verslechtert de rendabiliteit van de ondernemingen. De gevolgen van die kostenverhogingen laten zich gevoelen voor alle componenten van de geaggregeerde vraag, die vergeleken met een operatie zonder een verhoging van de indirecte belastingen daalt. Vooral het particulier verbruik wordt getroffen door de verzwaring van de indirecte belastingen. Het particulier verbruik daalt in 1985 met 0,75 % en nog met 0,48 % na 4 jaar. De bedrijfsinvesteringen en de uitvoer dalen eveneens wegens de rendabiliteitsafname als gevolg van de verhoging van de accijnzen.

Gezien de daling van de vraag (en ondanks de stijging van de binnenlandse inflatie) gaat de invoer op korte en middellange termijn achteruit. De daling van de invoer, samen met een lichte stijging van de uitvoerprijs, heeft tot gevolg dat het saldo (in waarde) van de buitenlandse balans stijgt met 10 miljard in 1988 en met 7,5 miljard in 1991.

In deze simulatie blijft de werkgelegenheid toenemen, maar de toename van arbeidsplaatsen bedraagt, na 4 jaar, nog slechts 16.000 (tegen 28.000 in de COT50-simulatie), een aantal dat volledig toe te schrijven is aan de substitutiemechanismen dank zij de vermindering van de werkgeversbijdrage. De werkgelegenheid blijft vooral stijgen in de diensten (+13.900 arbeidsplaatsen na 4 jaar). De werkgelegenheid in de be- en verwerkende nijverheid neemt daarentegen niet meer toe op middellange termijn en daalt zelfs lichtjes gedurende het eerste jaar.

b. De ontwikkeling van de overheidsfinanciën

Tabel 7 vermeldt de weerslag van de COT50- en COTAC-simulaties op de financieringsbehoeften van de overheid. Zoals kon worden verwacht, heeft de COT50-simulatie vrij negatieve resultaten voor de overheidsfinanciën. Met de COTAC-simulatie met fiscale compensatie kan de omvang van het extra overheidstekort fors worden verminderd maar niet volledig worden weggewerkt. Op het einde van de periode rest er in het laatste geval immers een met 9,6 miljard F toegenomen deficit (dit is het equivalent van 0,13 % van het BBP).

Die verschillende resultaten zijn vrij gemakkelijk te begrijpen. Laten wij daartoe de ontwikkeling van de verschillende rubrieken van de rekening van de lopende verrichtingen van de overheid eens onderzoeken.

(1) De stijging van de inflatie (gemeten aan de prijs van het particulier verbruik) als gevolg van de stijging van de accijnzen met 45 miljard is belangrijker dan de overeenkomstige daling van de inflatie die wordt verkregen bij een vermindering van de werkgeversbijdrage met 50 miljard. Immers, de verhoging van de accijnzen gebeurt vooral op de produkten voor eindverbruik en beïnvloedt dus in hoofdzaak de prijzen van het eindverbruik, terwijl de daling van de werkgeversbijdrage een weerslag heeft op de prijzen van alle componenten van het BBP (en dus zowel de prijs van het particulier verbruik als die van de investeringen, het overheidsverbruik of de uitvoer).

Tabel 7 - Vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid - Resultaten m.b.t. de financieringsbehoeften van de overheid (verschillen t.o.v. de basissimulatie)

	1988		1991	
	COT50	COTAC	COT50	COTAC
Financieringsbehoeften				
- miljarden F	+38.8	-4.8	+36.9	+9.1
- % van het B.B.P.	+0.75	-0.10	+0.64	+0.13

- De overheidsontvangsten

Zonder fiscale compensatie dalen de overheidsontvangsten met 43 miljard F op het einde van de periode. Die belangrijke daling is uiteraard het gevolg van de in het model ingevoerde vermindering van de werkgeversbijdrage, een vermindering die deels gecompenseerd wordt door een stijging van de ontvangsten aan personen- en vennootschapsbelasting en aan werknemersbijdragen voor sociale zekerheid.

De werkgeversbijdrage vermindert in 1988 tot 47,8 miljard F en tot 49 miljard in 1990. Dit verschil t.o.v. het oorspronkelijk geïnjecteerd bedrag is toe te schrijven aan de toename van de bezoldigde werkgelegenheid.

Tegenover die bijdragevermindering staat een stijging van de ontvangsten van het BBP met 3,5 miljard F in 1988 en 3,9 miljard F in 1991. Bovendien noteert men een verhoging van de ontvangsten aan de vennootschapsbelasting met respectievelijk 1,6 miljard F in 1988 en 4,4 miljard F in 1991.

- Met fiscale compensatie dalen de totale ontvangsten van de overheid vrijwel niet in 1988. Immers, hier compenseren de nieuwe indirecte belastingontvangsten volledig de minder ontvangsten als gevolg van de vermindering van de werkgeversbijdrage. Van de andere kant dalen hier de ontvangsten aan personen- en vennootschapsbelasting wegens de verminderde activiteit die een gevolg is van de nieuwe indirecte belastingen. Het gaat hier om een belangrijke daling. Immers, daar waar de ontvangsten aan directe belastingen (personen- en vennootschapsbelasting) gedurende het eerste jaar toenemen met 5,1 miljard F in de simulatie zonder compensatie, dalen diezelfde ontvangsten met bijna 5 miljard F, wanneer een fiscale compensatie is voorzien. Op middellange termijn noteert men een licht herstel van de totale ontvangsten : zij stijgen inderdaad met 3,5 miljard F in 1991. Dit gunstiger resultaat is te danken aan het feit dat het verlies aan werkgeversbijdrage kleiner wordt (als gevolg van de nominale stijging van de belastbare massa). Daarentegen blijft de vennootschapsbelasting dalen en noteert men tevens een daling van de bijkomende indirecte ontvangsten, een daling die te verklaren is door de verminderde vraag als gevolg van de prijsstijging.

Tabel 8 - Vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid - Resultaten m.b.t. de ontvangsten en uitgaven van de overheid (verschillen in miljarden F)

I. ONTVANGSTEN

Simulaties	Totale Ontvangsten		Personenbelasting		Vennootschapsbelasting		Indirecte belastingen		Werknemersbijdragen		Werkgeversbijdragen	
	1988	1991	1988	1991	1988	1991	1988	1991	1988	1991	1988	1991
36.000 F/arbeitsplaats	-46,2	-42,6	+3,5	+3,9	+1,6	+4,4	-1,2	-1,1	+0,7	+0,4	-47,8	-49,0
36.000 F/arbeitsplaats + accijnzen	-2,7	+3,5	-4,0	+3,6	-0,8	-1,7	+49,9	+45,9	+0,2	+2,5	-49,2	-45,1

II. UITGAVEN

Simulaties	Totale uitgaven		Overheidsverbruik		Overdrachten v/d sociale zekerheid		waaronder werkloosheid		Rente op de overheidsschuld	
	1988	1991	1988	1991	1988	1991	1988	1991	1988	1991
36.000 F/arbeitsplaats	-6,4	-4,5	-1,2	-1,6	-6,6	-9,1	-4,9	-6,8	+1,2	+5,8
36.000 F/arbeitsplaats + accijnzen	-6,8	+13,1	-0,6	+5,5	-5,9	+6,4	-4,4	-2,7	-	+1,8

- De overheidsuitgaven

In de variant zonder fiscale compensatie dalen de meeste componenten van de overheidsuitgaven t.o.v. de basissimulatie. Eén belangrijke uitzondering nochtans : de rente op de overheidsschuld die verder stijgt als gevolg van de toename van het begrotingstekort.

De verminderde uitgaven zijn het gevolg of van de daling van het inflatiepeil met als gevolg een prijsdaling van de aankopen van goederen en diensten van de overheid, of van de verminderde overdrachten dank zij een lagere werkloosheid. De door de overheid betaalde werkloosheidsvergoedingen dalen aldus met 4,9 miljard F in 1988 en met 6,8 miljard F in 1991.

Bij fiscale compensatie veranderen die resultaten relatief weinig in 1988. Op middellange termijn daarentegen wordt door het prijsstijgings- (en indexerings-) mechanisme van die maatregel de evolutie van de meeste overheidsuitgaven enigszins overhoop gehaald : in 't algemeen stijgen zij, met een toename van de totale uitgaven als gevolg. Gelukkig dalen de werkloosheidsoverdrachten verder t.o.v. de basissimulatie en is de toename van de betaalde rente beduidend lager dan in het geval zonder fiscale compensatie. Globaal gezien stijgen de overheidsuit-

gaven in deze gecombineerde simulatie met 13 miljard F op het einde van de periode.

Alles samen kost een beleid tot vermindering van de werkgeversbijdrage, met fiscale compensatie, na 3 jaar, aan de overheid 550.000 F bijkomend tekort per gecreëerde arbeidsplaats. Zonder fiscale compensatie bedraagt de kost per arbeidsplaats voor de overheidsfinanciën 1,3 miljoen F.

3.2.3. Een aanvullende simulatie : weerslag van de vermindering van de werkgeversbijdrage, gecompenseerd door een verhoging van de indirecte belastingen, met aangepaste indexering van de inkomens (COTACD-simulatie).

Deze aanvullende simulatie dient om de weerslag te testen van de vermindering van de werkgeversbijdrage, gekoppeld aan een verhoging van de indirecte belastingen, en in het geval dat dit beleid gepaard gaat met een operatie tot neutralisering van de accijnsverhoging in de indexberekening. Dank zij die aanvullende simulatie kan er bijgevolg worden nagegaan of met een dergelijke operatie al dan niet de negatieve gevolgen kunnen worden vermeden van de toegenomen inflatie waarvan sprake op de voorgaande bladzijden.

De COTACD-simulatie werd gebouwd vanuit de COTAC-simulatie. De operatie inzake indexaanpassing, gesimuleerd vanaf 1988, wordt toegepast op de door de overheids- en particuliere sector uitbetaalde lonen, alsmede op de door de overheid verleende sociale prestaties. Tabel 9 geeft de belangrijkste resultaten van de COTACD-simulatie. Wat meteen opvalt (zie tabel 9), is het feit dat het profiel van die simulatie weinig verschilt van dat in de ID3-simulatie : een beperkte vermindering van het BBP (vooral als gevolg van de daling van het particulier verbruik) met als tegenhanger een lichte verbetering van het buitenlands saldo en de overheidsfinanciën. Bovendien daalt de inflatie en verkrijgt men iets gunstiger resultaten voor de werkgelegenheid (+4.700 arbeidsplaatsen op het einde van de periode t.o.v. de COTAC-simulatie).

Tabel 9 - Macro-economische weerslag van de vermindering van de werkgeversbijdrage gecombineerd met een stijging van de indirecte belastingen en een index-aanpassing - (verschillen t.o.v. de basissimulatie en de COTAC-simulatie, in %)

	1988		1989		1990		1991	
	basis	COTAC	basis	COTAC	basis	COTAC	basis	COTAC
1. B.B.P. en componenten (in volume)								
- B.B.P.	-0,25	0	-0,40	-0,01	-0,32	-0,03	-0,28	-0,06
- Particulier verbruik	-0,75	0	-1,02	-0,06	-0,93	-0,12	-0,79	-0,31
- Bruto kapitaalvorming	-0,12	0	+0,09	0	+0,14	-0,02	-0,10	-0,05
- waaronder bedrijven	-0,12	0	-0,30	0	-0,18	+0,03	-0,08	+0,07
- Uitvoer van goederen en diensten	-0,06	0	-0,05	+0,03	-0,10	+0,10	-0,10	+0,11
- Invoer van goederen en diensten	-0,41	0	-0,36	-0,01	-0,31	-0,06	-0,25	-0,08
2. Prijs van het particulier verbruik	+0,97	0	+0,90	-0,07	+0,77	-0,24	+0,67	-0,28
3. Totale binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	+16,0	0	+20,0	+1,3	+21,2	+4,3	+21,2	+4,7
4. Betalingsbalans (miljarden F)	+10,3	0	+11,8	+0,5	+12,0	+1,9	+10,7	+3,2
5. Financieringsbehoeften van de overheid	-4,9	-0,1	+6,8	-1,0	+8,1	-2,2	+7,8	-1,3
6. Reëel beschikbaar inkomen	-1,12	0	-0,10	-0,16	-0,95	-0,45	-0,81	-0,38

- Weerslag op de groei en de werkgelegenheid

Vooraf het particulier verbruik wordt getroffen door de indexaanpassing. Immers, hierdoor verkleint de loonmassa en daalt op middellange termijn het reëel beschikbare inkomen op belangrijke wijze (-0,38 % t.o.v. de COTAC-simulatie in 1991) (1).

Het verlies aan loonmassa van de gezinnen is niet onbelangrijk : t.o.v. de COTAC-simulatie, waarin een normale inkomensindexatie is verwerkt, daalt de loonmassa met 5 miljard in 1989 (of 0,1 % van het BBP) en met 16 miljard in 1991 (of 0,3 % van het BBP).

De daling van het beschikbaar inkomen, dat dit soort beleid impliceert, leidt op middellange termijn tot een vermindering van de uitgaven van de gezinnen : -0,79 % in 1991 (terwijl het particulier verbruik slechts daalt met 0,18 % in de COTAC-simulatie).

(1) In 1988 is er geen verlies aan koopkracht. Dit is het gevolg van de geringe inflatie in 1988 in de basis-simulatie. Bijgevolg veroorzaakt de verhoging van de accijnzen dan ook pas vanaf 1989 een normale loonindexering.

Tabel 10 - Weerslag van de COTACD-simulatie op de loonmassa van het beschikbaar inkomen.

	1988	1989	1990	1991
Loonmassa (in miljarden F) (1)				
- verschillen t.o.v. de basissim.	-4,3	-0,3	+1,1	+2,6
- verschillen t.o.v. COTAC	0	-4,8	-15,1	-15,8
Reëel beschikbaar inkomen (%)				
- verschillen t.o.v. de basissim.	-1,16	-1,10	-0,95	-0,81
- verschillen t.o.v. COTAC	0	-0,16	-0,45	-0,38

(1) Loonmassa zonder werkgeversbijdrage

De investeringen van de bedrijven en hun uitvoer worden eveneens beïnvloed door de aanpassing. De lichte rendabiliteitsstijging als gevolg van die aanpassing zorgt immers voor een bepaald herstel van de uitvoer, van de kapitaalvorming in vaste activa en van de bedrijven. Het herstel van de investeringen blijft evenwel vrij beperkt wegens de negatieve invloed van de daling van de binnenlandse activiteit als gevolg van de niet-indexering.

Tenslotte zorgt de operatie inzake indexaanpassing voor een relatieve verbetering van de werkgelegenheid : immers langs deze weg wordt het comparatief voordeel, dat reeds werd verkregen door de vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid, nog groter. Maar het negatieve effect van de accijnsverhoging, samen met de daling van de binnenlandse uitgaven als gevolg van de niet-indexering, zorgt ervoor dat de totale toename van de werkgelegenheid ver beneden het peil blijft dat in de eerste simulatie werd bereikt : de toename aan arbeidsplaatsen bedraagt in de COTACD-simulatie 21.200 banen einde 1991, terwijl in de COT50-simulatie 28.000 eenheden werden bereikt (maar slechts 16.500 in de simulatie met fiscale compensatie I).

- Ontwikkeling van de overheidsfinanciën

Ondanks de indexaanpassing vanaf 1988 blijft de ontwikkeling van de overheidsfinanciën, zoals die uit de COTACD-simulatie naar voren treedt, nog altijd enigszins ongunstig. Op het einde van de periode vertoont die simulatie een deficit van de overheidsfinanciën dat met ongeveer 8 miljard F is toegenomen. Immers, het positieve effect als gevolg van de niet-indexering van de sociale prestaties en de lonen in de overheidssector wordt in zeer ruime mate teniet gedaan door de vermindering van de opbrengst van de personenbelasting en van de sociale zekerheidsbijdragen wegens de daling van de loonmassa, alsmede door de verminderde ontvangsten aan indirecte belastingen.

Tabel 11 geeft de ontwikkeling van de belangrijkste rubrieken uitgaven en ontvangsten van de rekening van de lopende verrichtingen van de overheid. De gegevens zijn uitgedrukt in verschillen t.o.v. de basissimulatie en de COTAC-

simulatie. Zoals kan worden vastgesteld, dalen in 1991 de totale overheidsuitgaven in deze simulatie (-7 miljard), terwijl die uitgaven in de COTAC-simulatie gevoelig stijgen (+13 miljard). Anderzijds dalen de totale overheidsontvangsten in de COTACD-simulatie (-19,3 miljard in 1991), terwijl zij in de COTAC-simulatie stijgen met 3,5 miljard.

Tabel 11 - Ontwikkeling van de inkomensrekening van de overheid (verschillen in miljarden F)

	Totale ontvangsten		Personenbelasting		Vennootschapsbelasting		Indirecte belastingen		Werkgeversbijdragen	
	1988	1991	1988	1991	1988	1991	1988	1991	1988	1991
I. ONTVANGSTEN										
verschillen t.o.v. de basis-sim.	-2.7	-15.9	-4.1	-4.7	-0.8	-0.1	+49.9	+42.7	-47.2	-50.9
verschillen t.o.v. COTAC	-	-19.3	-	-8.3	-	+1.9	-	-3.2	-	-5.8

	Totale uitgaven		Overheidsverbruik		Overdracht v/d sociale zekerheid		Rente op de overheids-schuld	
	1988	1991	1988	1991	1988	1991	1988	1991
II. UITGAVEN								
verschillen t.o.v. de basissim.	-6.8	-7.0	-0.5	-1.2	-5.9	-6.8	-	+1.0
verschillen t.o.v. COTAC	-	-20.1	-	-6.6	-	-13.1	-	-0.8

De belangrijkste wijzigingen in de verschillende rubrieken overheidsontvangsten en - uitgaven t.o.v. de COTAC-simulatie hebben betrekking op de sociale zekerheidsprestaties en - bijdragen, de ontvangsten aan personenbelasting en de verbruiksuitgaven.

- De sociale prestaties : zonder bijkomende indexering t.o.v. de basissimulatie ondergaan de sociale prestaties enkel schommelingen die in hoofdzaak verband houden met de gestorte werkloosheidsuitkeringen. Op het einde van de periode en dank zij de verbetering van de arbeidsmarkt dalen de door de overheid verleende sociale prestaties met 6,8 miljard t.o.v. de basissimulatie (en met meer dan 13 miljard F t.o.v. de COTAC-simulatie).
- De ontvangsten aan personenbelasting worden in de COTACD-simulatie rechtstreeks beïnvloed door de niet-indexering van de lonen. De personenbelasting daalt met 4,7 miljard F in 1991, terwijl zij in de COTAC-simulatie stijgt met 3,6 miljard t.o.v. de basissimulatie. De opbrengst van de indirecte belastingen wordt eveneens beïnvloed door de niet-indexering en door de vertraging van de activiteit (en de inflatie) die er het gevolg van is. Immers, daar waar in de COTAC-simulatie de

totale ontvangsten aan indirecte belastingen met 46 miljard F in 1991 konden worden verhoogd, bedraagt de verwachte verhoging aan indirecte ontvangsten slechts 43 miljard met de COTACD-simulatie.

- Tenslotte, zonder loonindexering ondergaan de uitgaven aan overheidsverbruik slechts weinig verandering in de COTACD-simulatie, terwijl zij met meer dan 5 miljard F stijgen in de COTAC-simulatie.

Die verschillende bewegingen m.b.t. de ontvangsten en de uitgaven dragen ertoe bij dat het resultaat voor de overheidsfinanciën vrij ongunstig is : in 1991 is het bijkomend tekort op de overheidsbegroting nog altijd 7,8 miljard F (wat overeenkomt met een kost van 368.000 F per gecreëerde arbeidsplaats voor de overheidsfinanciën).

4. BESCHOUWINGEN BIJ SOMMIGE RESULTATEN

Bepaalde resultaten dienen te worden afgewogen tegen een achtergrond van meer kwalitatieve beschouwingen, die als volgt kunnen worden gegroepeerd :

- (i) : opmerkingen inzake loon- en prijsvorming bij een combinatie van bijdragevermindering en gelijktijdige verhoging van andere heffingen;
- (ii) : opmerkingen inzake twee specifieke modaliteiten van de gesimuleerde vermindering :
 - (ii a) – de keuze van een forfaitaire vermindering, in verhouding tot het aantal arbeidsplaatsen, veeleer dan tot de loonmassa;
 - (ii b) – de hypothese van een selectieve toepassing van de vermindering, door ze tot bepaalde sectoren te beperken, veeleer dan ze te veralgemenen tot alle ondernemingen.

4.1. Problemen inzake prijsvorming en loononderhandeling

Bij een vermindering van de werkgeversbijdrage samen met een verhoging van de accijnzen, dient men voor de loon- en prijsvorming bepaalde voorzorgen te nemen.

In het model wordt rekening gehouden met beide vormen van kostenwijziging bij de vorming van de binnenlandse prijzen. Theoretisch zou dit altijd moeten gebeuren in het geval van een zeer concurrentieel functionerende markteconomie.

In de praktijk is er evenwel voor de overheid waakzaamheid geboden want er zouden wel eens rigiditeiten veeleer à la baisse dan à la hausse kunnen spelen. Bij het bepalen van de modaliteiten voor de invoering van een dergelijk gecombineerde hervorming ware het dan ook allicht nuttig dat de overheid – via een specifieke controle – er borg voor zou staan dat de bijdragevermindering in de prijzen wordt doorberekend, parallel met de mechanismen die ongetwijfeld eerder in omgekeerde richting zullen spelen voor de accijnsverhoging.

Anderzijds werden de simulaties uitgevoerd zonder dat de normale loonvormingsmechanismen gewijzigd werden. Sector per sector worden de loonsverhogingen buiten index bepaald door de produktiviteitsverhoging in de sector zelf en een zekere "besmetting" komende van de produktiviteits- en loonontwikkeling in de andere sectoren. Men stelt dan ook dat de vermindering van de sociale zekerheidslast van de werkgevers alleen ten gunste van de ondernemingen speelt.

Alleen in die hypothese zou de hierboven beschreven macro-economische weerslag zich voordoen. In het geval dat de hervorming nieuwe looneisen zou meebrengen, valt er uiteraard een grotere inflatoire weerslag te verwachten dan die welke werd vooropgesteld. Dit laatste houdt het gevaar in dat de resultaten minder positief zouden uitvallen dan wat op het vlak van de werkgelegenheid in de simulaties werd gesuggereerd.

4.2. De keuze van de forfaitaire vermindering

- (i) : het is mogelijk dat met die benadering de weerslag op de werkgelegenheid enigszins wordt onderschat;
- (ii) : een structurele aanmoediging voor laagbetaalde werkgelegenheid zou wel eens een overdreven aantal vormen van niet gewenste arbeid (geringe geschooldheid of ongewenste deeltijdse arbeid) tot gevolg kunnen hebben.

4.2.1. De forfaitaire vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid, via het invoeren van een drempel, wordt vaak verantwoord door de hoop op specifieke gevolgen voor de totale werkgelegenheid. Wanneer er met die modaliteit in het model wordt gewerkt, verschillen de resultaten voor de werkgelegenheid echter niet zoveel van die verkregen via een simulatie van dezelfde omvang uitgevoerd in de vorm van een proportionele vermindering van de werkgeversbijdragevoet, rechtstreeks toegepast op de nominale bezoldigingen (voor gedetailleerde beschrijving van de resultaten : zie bijlage).

Wel kan men zich afvragen of de gunstige gevolgen voor de werkgelegenheid voldoende verrekend worden in een model, waarin de werkgelegenheid niet wordt onderverdeeld per loonschijf, noch volgens enige andere karakteristiek van de werkgelegenheid in de diverse sectoren (1).

Met de forfaitaire modaliteit dient er nu nochtans een differentiëring in de arbeidskost te worden ingevoerd die gefundeerd is op de aard van de *individueel* bezoldigde arbeid.

Het forfaitaire systeem brengt een maximale vermindering van de werkgeversbijdrage voor de werknemerscategorieën met de laagste lonen (ongeschoolde werknemers tegenover geschoolde, jobs bezet door jongeren en vrouwen tegenover gelijkaardige jobs uitgeoefend door volwassenen of mannen), de betrekkingen in probleemgebieden of -sectoren veeleer dan in voorspoedige gebieden of speerpuntsectoren, enz...)(2). In de desaggregatie van het HERMES-model wordt er niet echt rekening gehouden met die differentiëring van de individuele arbeidsplaatsen, hoewel het ten dele aan bod komt via de verschillen in gemiddeld loon in de afzonderlijke sectoren.

Men kan stellen dat het totaaleffect op de werkgelegenheid bij een concrete toepassing groter zou zijn. Immers, met het systeem vergroot de kans om bepaalde groepen bijzonder moeilijk te reclasseren werklozen opnieuw in het arbeidsproces op te nemen. Blijft nog één vraag : zou het effect verder gaan dan maar een gewone verschuiving van de momenteel werkloze kwetsbare groepen naar andere kansarme groepen ? Een dergelijke overheveling van problemen van sommige groepen naar andere is mogelijk (3), maar lijkt nochtans slechts ten dele waarschijnlijk. Alles bijeen zou de hervorming hoe dan ook toch een positief totaaleffect hebben, waaraan de resultaten van de simulaties stilzwijgend voorbijgaan.

(1) Bij ons weten is er onder de macro-economische modellen, die in België operationeel zijn, geen enkel dat met dergelijke onderverdelingen van de totale werkgelegenheid rekening houdt.

(2) Het systeem bevoordeelt eveneens de deeltijdse betrekkingen maar dit bijzonder probleem wordt verderop behandeld.

(3) Een dergelijke overheveling zou bijvoorbeeld de volwassen of oudere werknemers kwetsbaarder kunnen maken of de kansen op reclassering van langdurig werklozen nog verminderen.

4.2.2. In een heel ander verband dient men zich af te vragen of het vooropgesteld systeem geen werkgelegenheidsstructuren zou kunnen bevorderen die absoluut gezien niet noodzakelijkerwijze aan te bevelen zijn.

De onderzochte modaliteit is beslist waardevol tegen een achtergrond van hoge chronische werkloosheid, wanneer het wegwerken van de werkloosheid uiteraard prioritair is. Hier is de specifieke ondersteuning van de laag bezoldigde werkgelegenheid een reactie tegen de toenemende dualisering van de arbeidsmarkt, als gevolg van de aanhoudende crisis, voor zover men er van uit gaat dat de hoger bezoldigde arbeidskrachten, die gewoonlijk beter geschoold zijn en meer gevraagd worden, in elk geval onontbeerlijk blijven voor de ondernemingen en minder risico's lopen om zich opnieuw bij de groep werklozen te moeten aansluiten.

Toch is het voorgesteld systeem niet in alle opzichten gunstig; immers, de herschikking van de door de werkgevers gedragen arbeidskost gaat in tegen een verhoging van de gemiddelde geschooldheid van de gevraagde of aangeboden betrekking.

In zekere zin zou het gesimuleerde systeem, wanneer het een blijvend karakter zou krijgen, in tegengestelde richting gaan van het vroegere systeem der plafons, dat – in de jaren 50–60 – ongetwijfeld bijgedragen heeft tot een belangrijke ontwikkeling van de sectoren met geschoolde en/of goedbetaalde arbeidskrachten.

Een bijzonder en belangrijk aspect is dat van de deeltijdse werkgelegenheid. Het vooropgesteld systeem betekent een prikkel voor dat soort werk en zou in feite tot gevolg kunnen hebben dat voltijdse jobs in meerdere jobs met verkorte werktijd zouden uiteenvallen. Een bijkomende stimulans in de zin van een grotere arbeidsverdeling is beslist geen ongunstige factor in de huidige context van de arbeidsmarkt. Wel valt zij minder gunstig uit in een duurzaam perspectief.

Immers, is het in alle omstandigheden wenselijk dat de structuren de individuele mogelijkheden van een vrije keus uit diverse arbeidstijden en – formules opvoeren, dan is het toch ook zo dat de niet-gewenste deeltijdse activiteiten een soort onder-tewerkstelling vormen in de zin van de standaardbegrippen van het Internationaal Arbeidsbureau (begrip "zichtbare ondertewerkstelling" in de internationale aanbevelingen), zelfs al gaat het niet om eigenlijke werkloosheid volgens de internationale normen (1).

4.3. Al dan niet verschillende toepassing per grote sector

4.3.1. Dank zij de sectoralisatie van het model onderkent men de belangrijkste verschillen in de secundaire en tertiaire produktieprocessen, vooral het veel grotere substitutie-effect kapitaal–arbeid bij de tertiaire activiteiten.

(1) Hoe dan ook, het risico dat men loopt om de niet-gewenste deeltijdse werktijd overdreven aan te moedigen, kan worden vermeden middels enkele eenvoudige aanpassingen van het systeem van de drempel. Het zou bv. het geval zijn wanneer de normale drempel enkel zou worden toegepast op de voltijdse betrekkingen en wanneer het niveau ervan zou worden verlaagd voor de betrekkingen van minder dan 30u/week, minder dan 20u/week, enz.

Die sectorale verschillen maken dat de weerslag op de werkgelegenheid ook vrij duidelijk verschilt volgens de sectoren : een hervorming van een gegeven budgettaire omvang heeft belangrijkere en vooral snellere gevolgen indien ze wordt toegepast op de beschermde sectoren dan wel op het geheel der produktiesectoren; die veralgemeening is van haar kant zelf doeltreffender – steeds voor de werkgelegenheid – dan wanneer zij alleen wordt toegepast op de be- en verwerkende nijverheid (zie bijlage).

4.3.2. Zou een per sector selectieve vermindering van de arbeidskost niet een aantal specifieke nadelen met zich kunnen brengen ?

Een selectief systeem zal allicht verzet uitlokken op grond van het klassieke theoretische argument, dat een systeem van niet neutrale heffing verstoringen in de werking van een markteconomie teweegbrengt. Er bestaat een gevaar wat betreft de optimale allocatie van de economische middelen in geval van een artificiële differentiëring naar een groep sectoren en niet naar het geheel der ondernemingen.

Nochtans mag men zich niet enkel bij de theorie houden. Men kan er immers niet omheen dat men, door het systeem alleen op de beschermde sectoren toe te passen, een spectaculaire ommezwaai zou doorvoeren t.o.v. het traditioneel in België en trouwens in de meeste westerse landen gevoerde beleid. Dit traditionele beleid is over 't algemeen dermate opgevat, dat het de open sectoren, die met name in een open economie zoals de Belgische als meer groeibevorderende sectoren worden aangezien, moet bevoordelen. Hier zou nu het omgekeerde plaatsvinden : een bevoordelen van sectoren, die effectief minder groeibevorderend zijn, maar zich heel wat beter lenen tot het efficiënt bevorderen van de werkgelegenheid. Het selectieve karakter van de hervorming zou in feite een meer "autogecentreerde" ontwikkeling bevorderen dan nu het geval is in de economische structuren van België.

Vrijwilligheid blijft echter geboden wat betreft de opportuniteit om dit blijvend te stimuleren. Immers, de noodzaak van concurrentieel sterke stuwende sectoren kan zo maar niet worden voorbij gezien.

Dit aspect van het probleem is zeer ingewikkeld. De vandaag beschermde sectoren zouden wel eens meer exportgericht kunnen worden dan ze zijn, meer bepaald als men rekening houdt met wat de Europese Akte bepaalt, met de verwezenlijking van de grote Europese binnenlandse markt voor 1992, met talrijke liberaliseringsmaatregelen voor de diensten. Vanuit die invalshoek gezien zou een vermindering van de sociale kost van de zogenaamd "beschermde" sectoren kunnen beschouwd worden als een voorbereiding op die evolutie van de Europese concurrentiële context. Men dient nochtans, en wel omwille van die perspectieven, zich ook af te vragen of er geen communautaire juridische hinderpalen zullen opduiken die een zo uitgesproken sectorale aanpassing van de Belgische parafiscaliteit zouden dwarsbomen.

4.3.3. Wat de complexiteit van het probleem nog vergroot, en in het bijzonder de risico's van een sectorale selectiviteit, is de onzekerheid waarin men zich vandaag bevindt omtrent de ontwikkeling van de technologieën in de tertiaire sector zelf.

Allicht past het ermee rekening te houden dat de voornaamste dienstensectoren zich wel eens zouden kunnen oriënteren naar meer kapitaalintensieve technologieën, in welk geval een deel van de voor de werkgelegenheid verkregen resultaten zou wegvallen. Daartegenover staat dat ook andere factoren kunnen spelen, zoals b.v. de

veroudering van de bevolking, die de behoeften aan uitgesproken gepersonaliseerde diensten zou kunnen doen toenemen.

Dergelijke onzekerheden pleiten op zijn minst voor een soepele sectorale selectiviteit, veeleer dan voor overdreven rigide institutionele aanpassingen.

- 4.3.4. Bovenstaande opmerkingen sporen aan tot een zekere omzichtigheid t.a.v. een selectieve hervorming, ondanks het feit dat er op het vlak van de werkgelegenheid bepaalde positieve resultaten mogen worden verwacht. Verder wordt nog gewezen op een aantal andere moeilijkheden, die zich op het vlak van het politiek-administratief beheer van zo'n systeem zouden kunnen voordoen.

Zonder alle toepassingsproblemen hier onder de loep te willen nemen, vermelden wij :

- mogelijk betwistbare gevallen zoals firma's waarvan de activiteiten kruiselings gelegen zijn in de industrie en in de tertiaire sector;
- het gevaar - met ongunstige gevolgen - van het kunstmatig uitlokken van aanpassingen in de juridische structuren van de ondernemingen (een overdreven beroep op interimarbeid, statistisch ingedeeld bij de diensten, zelfs wanneer het om handarbeiders gaat; kunstmatige filiaalvorming voor de tertiaire activiteiten van firma's die momenteel in hun totaliteit doorgaan voor industriële firma's, enz.);
- mogelijke druk op het vlak van normaliter neutrale statistische beslissingen (afbakening van de nomenclatuur van bedrijfstakken, enz.).

Dergelijke problemen kunnen administratieve kosten, alsmede onzekerheid in de werkingsvoorwaarden van de ondernemingen met zich brengen.

5. FUNDAMENTELE BESLUITEN

- 5.1. Ongeacht bovenstaande opmerkingen omtrent de bijzondere toepassingsmodaliteiten van de maatregel blijkt de voorliggende studie in de eerste plaats een bevestiging te brengen van een fundamenteel besluit dat reeds in diverse vroegere studies van het Planbureau werd geformuleerd : de weerslag op de werkgelegenheid overheerst in elk beleid ter vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid.

Dit allereerste besluit relativeert het belang van de problemen die bij de toepassingsmodaliteiten van de vermindering rijzen, zoals bv. het in Afdeling 4 vermelde voorbehoud wat betreft een zeer uitgesproken en onomkeerbare sectorale selectiviteit.

- 5.2. In de eerste plaats is de daling van de totale arbeidskost via een vermindering van de werkgeverslasten duidelijk interessanter dan de rechtstreekse matiging van het bruto loon. De redenen hiervan liggen voor de hand, maar laten wij ze hieronder toch nog eens opsommen.

De eigenlijke loonmatiging genereert drie groepen positieve gevolgen (gevolgen voor de concurrentiekracht, aanbod-effecten en substitutie-effecten), maar heeft tevens een negatief gevolg dat de vorige in ruime mate neutraliseert, met name de vermindering van het beschikbaar inkomen van de gezinnen en bijgevolg van het particulier verbruik.

Bij een vermindering van de kost op het vlak werkgeverslasten blijven de drie positieve gevolgen verder bestaan, terwijl het negatieve effect op het verbruik niet meer aanwezig is, zodat het effect op de werkgelegenheid maximaal is.

- 5.3. In de tweede plaats blijkt dit overheersend effect voor de werkgelegenheid eveneens te bestaan ten opzichte van de andere mogelijkheden ter vermindering van de verplichte heffingen in het kader van de budgettaire ruimte, die aan de Belgische overheid is geboden door de te voorziene noodzaak om de accijnzen te verhogen, in toepassing – voor 1992 en later – van de Europese Akte.

Bepaalde andere formules ter vermindering van de directe belastingen zouden evenwel betere gevolgen voor de werkgelegenheid kunnen hebben dan die welke uit de modellen naar voren treden, voor zover men – zoals door het Planbureau al in vroegere analyses werd aangestipt – vertrouwen schenkt aan psychisch-economische mechanismen, waaromtrent men tot dusver nauwelijks de gelegenheid heeft gehad om ze echt te kunnen aantonen in kwantitatieve empirische analyses.

- 5.4. De tewerkstellingseffecten komen in de simulaties allicht niet ten volle tot uiting, niet alleen omdat de becijferde weerslag van de forfaitaire modaliteit misschien niet volledig is weergegeven, maar ook omdat de werkgelegenheid na 1991 nog zou verbeteren, zoals kan worden opgemaakt uit de evolutie van de werkgelegenheidstoename tijdens de laatste gesimuleerde jaren.

Een en ander is vooral een gevolg van de substitutie-effecten, die de eigenschap hebben langzaam maar cumulatief en blijvend te werken.

- 5.5. Algemeen gezien is de evolutie positief maar toch kunnen eventuele schaduwzijden van de gesimuleerde hervorming niet worden voorbij gezien.

Er bestaan negatieve gevolgen op andere domeinen dan dat van de werkgelegenheid. Er is sprake van in Afdeling 3 en zij blijken ook uit het onderzoek van de in bijlage beschreven simulaties.

Onder andere gaat het om een vergroting van het tekort van de overheidsfinanciën, een negatief effect dat nochtans in vrij geringe mate speelt bij de hypothese van een compenserende accijnsverhoging. Ook behoort hiertoe het gevaar dat de vermindering der lasten niet in de prijzen wordt doorberekend (zie 4.1.), of nog dat de loonvorming zou ontsporen.

- 5.6. Alles wel beschouwd, vormt de vermindering van de werkgeversbijdrage een efficiënt nationaal instrument ten gunste van de werkgelegenheid. Die formule lijkt beslist te kunnen worden gerangschikt onder de mogelijkheden die ter beschikking staan van de overheid van een land dat zeer open staat voor het buitenland en sterk afhankelijk is van de internationale omgeving.

Een actie van dit type is evenwel op verre na niet in staat het evenwicht op de Belgische arbeidsmarkt te herstellen.

Er bestaan weliswaar nog andere mogelijke nationale beleidsmaatregelen, zoals bijvoorbeeld andere prikkels tot arbeidsverdeling of de beroepsomscholing van de werklozen. Maar voor een belangrijk deel blijft een belangrijke wegwerking van de werkloosheid in elk geval afhankelijk van een ernstig herstel van de internationale omgeving en – per slot van rekening – van een betere coördinatie van het beleid van de grote landen, in een redelijke expansionistische en niet inflatoire zin.

BIJLAGE 1

SIMULATIE VAN VERSCHILLENDE MODALITEITEN TER VERMINDERING VAN DE WERKGEVERSBIJDRAGE VOOR SOCIALE ZEKERHEID

1. In dit deel geven wij een bondig overzicht van de resultaten die door simulatie van verschillende modaliteiten ter vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid werden verkregen. De hier geanalyseerde modaliteiten includeren alle een ex ante vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid met 50 miljard. Volgende modaliteiten werden bestudeerd :

Procentuele vermindering	Forfaitaire vermindering (jaarlijks)
- vermindering van de percentages van alle verhandelbare dienstensectoren met 10 %	- 22.500 F/arbeidsplaats voor alle sectoren - 67.500F/arbeidsplaats voor alleen de open sectoren - 36.000 F/arbeidsplaats voor alleen de dienstensectoren en de bouw

De eerste modaliteit is een vermindering van het bijdragepercentage, die ten goede zou komen aan de gehele verhandelbare dienstensector. De vermindering is vastgesteld op 10 % (voorbeeld : 25 % - 2,5 % = nieuw percentage van 22,5 %). Met deze simulatie kunnen de gevolgen worden getest van een beleid, waarbij een vermindering van de werkgeversbijdrage vrij blindelings wordt toegekend.

Naast die modaliteit onderzoeken wij een reeks simulaties, die werken met een forfaitaire vermindering :

- een simulatie, die voorziet in een vermindering van 22.500 F per arbeidsplaats ten gunste van alle verhandelbare dienstensectoren;
- een simulatie, waarbij de forfaitaire vermindering wordt beperkt tot de open sector (be- en verwerkende nijverheid); in dit geval bedraagt de vermindering 67.200 F per arbeidsplaats;
- een laatste simulatie waarbij de forfaitaire vermindering wordt toegekend aan de verhandelbare dienstensector (vervoer en verkeer inbegrepen) en aan de bouw. In dit geval zou de vermindering 36.000 F per arbeidsplaats bedragen.

Met de forfaitaire modaliteit kan de prikkel voor de werkgelegenheid in principe worden toegespitst op de meest arbeidsintensieve sector of op de sector die het grootst aantal ongeschoolde werkkrachten gebruikt. Daardoor zou die meer selectieve modaliteit efficiënter moeten zijn (qua het scheppen van arbeidsplaatsen) dan de modaliteit waarbij een procentuele vermindering wordt toegekend.

2. Voornaamste resultaten van de simulaties

De voornaamste resultaten, die met de verschillende simulaties werden verkregen, staan in de tabellen A.1 tot A.6.

- a. Laten we eerst en vooral de twee gehanteerde modaliteiten ter vermindering van de werkgeversbijdrage met elkaar vergelijken. Meteen zien wij dat de procentuele

modaliteit niet noodzakelijk minder gunstig is voor de werkgelegenheid dan de forfaitaire. Nemen wij de simulaties die beide de vermindering op alle sectoren toepassen (maar in het ene geval de procentuele en in het andere de forfaitaire), dan krijgen we volgende resultaten uitgedrukt in nieuw gecreëerde arbeidsplaatsen na 3 jaar :

Nieuwe arbeidsplaatsen (in duizendtallen) in 1991	
vermindering met 10 % (alle sectoren)	vermindering met 22.500 F/arbeids- plaats (alle sectoren)
25.900	24.800

Dit op het eerste gezicht paradoxale resultaat kan vrij eenvoudig worden verklaard. Een forfaitaire vermindering heeft, in vergelijking met een procentuele vermindering, twee voordelen :

- de laagbetaalde en dus weinig produktieve arbeidsplaatsen worden erdoor begunstigd;
- ze bevordert de deeltijdse arbeid.

Die twee karakteristieken zijn nu echter zeer gebrekkig in het HERMES-model ingebouwd. Hoogstens zijn ze weer te vinden via de sectorale verschillen in het gemiddelde loon en in de arbeidsduur. Daarentegen wordt er binnen de sectoren geen enkel onderscheid gemaakt tussen de verschillende categorieën loon- en weddetrekkenden.

b. Resultaten betreffende de modaliteiten met een forfaitaire vermindering

In dit kader werden verschillende simulaties uitgevoerd : in de eerste wordt de vermindering toegekend aan alle verhandelbare diensten zonder onderscheid; in de tweede gaat de vermindering van de werkgeversbijdrage naar de be- en verwerkende nijverheid; in de derde komt ze ten goede aan de diensten en de bouw.

Uit de analyse van de resultaten, die men verkrijgt door de toepassing van die drie modaliteiten met een forfaitaire vermindering, kunnen verscheidene grote tendenzen worden afgeleid :

1. Een vermindering van de werkgeversbijdrage die op de open sector wordt toegepast, is vanaf de inwerkingtreding van de maatregel en na 4 jaar, minder gunstig voor de werkgelegenheid dan een vermindering die aan alle sectoren wordt verleend of (vooral) dan de modaliteit die de beschermde sector begunstigt. Immers, de beschermde sector wordt gekenmerkt door een soepeler technologie, die over 't algemeen meer ruimte laat voor de substitutie kapitaal-arbeid. Die sector is logischerwijs gevoeliger voor een specifiek werkgelegenheidsbeleid, in tegenstelling tot de industriële sector, die dikwijls zware uitrustingen gebruikt, waardoor de substitutiemogelijkheid tussen de factoren wordt beperkt en op korte termijn vrijwel uitgesloten is.
2. Daarentegen is een vermindering ten gunste van de open sector alleen gunstiger voor de groei. De daling van de arbeidskost verbetert immers de concurren-

tiepositie van de ondernemingen die aan de internationale concurrentie blootstaan en maakt het mogelijk hun export op te voeren. Ook de investeringen worden gestimuleerd, dank zij betere groeivoorzichten en een verbeterde rendabiliteit.

Die extra groei bevordert uiteraard de werkgelegenheid vanaf het eerste jaar. Ook op middellange termijn wordt de werkgelegenheid gestimuleerd door de geleidelijke invoering van meer arbeidsintensieve technologieën.

3. Laten wij er tenslotte nog op wijzen dat bij elke modaliteit een min of meer belangrijke toename van de financieringsbehoeften van de overheid te noteren valt, ook in geval van een fiscale compensatie. In het beste geval (1) bereikt de toename van de financieringsbehoeften evenwel niet meer dan 1,2 miljard op middellange termijn, of 75.000 F per dank zij het gesimuleerde beleid gecreëerde extra arbeidsplaats.

(1) Simulatie met - vermindering op de open sector;
- fiscale compensatie;
- indexaanpassing.

Vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid - Samenvatting van de besluiten										
Simulaties	Werkgelegenheid (duizendtallen)		Groei B.B.P. (niveaoverschil - %)		Inflatie (niveaoverschil - %)		Financieringsbehoefte overheid (miljarden franken)		Lopende buitenlandse balans (miljarden franken)	
	88	91	88	91	88	91	88	91	88	91
1. - 10 % A.S.	+ 13,2	+ 25,9	+ 0,24	+ 0,40	- 0,38	- 0,50	+ 41,2	+ 38,1	- 5,7	- 11,8
2. - 22 500 F/arbeitsplaats A.S.	+ 13,1	+ 24,8	+ 0,25	+ 0,39	- 0,41	- 0,50	+ 40,9	+ 34,2	- 6,1	- 11,2
3. - 67 200 F/arbeitsplaats O.S.	+ 6,3	+ 22,4	+ 0,29	+ 0,43	- 0,34	- 0,39	+ 45,6	+ 30,6	- 6,5	- 10,6
4. - 36 000 F/arbeitsplaats B.S.	+ 17,8	+ 28,0	+ 0,23	+ 0,35	- 0,45	- 0,55	+ 38,8	+ 36,9	- 5,5	- 11,1
5. - 10 % A.S. + accijnzen	+ 11,4	+ 14,4	- 0,24	- 0,15	+ 1,04	+ 1,02	- 3,0	+ 10,6	+ 10,1	+ 6,6
6. - 22 500 F/arbeitsplaats A.S. + accijnzen	+ 11,3	+ 13,1	- 0,23	- 0,18	+ 1,01	+ 1,02	- 3,1	+ 6,3	+ 9,7	+ 7,3
7. - 67 200 F/arbeitsplaats A.S. + accijnzen	+ 4,5	+ 10,3	- 0,18	- 0,12	+ 1,08	+ 1,16	+ 1,7	+ 2,9	+ 9,3	+ 7,5
8. - 36 000 F/arbeitsplaats A.S. + accijnzen	+ 16,0	+ 16,5	- 0,25	- 0,22	+ 0,97	+ 0,95	- 4,8	+ 9,1	+ 10,3	+ 7,5
9. - 10 % A.S. + accijnzen + aangepaste indexering	+ 11,3	+ 19,2	- 0,24	- 0,21	+ 1,05	+ 0,72	- 2,9	+ 8,9	+ 10,0	+ 10,1
10. - 22 500 F/arbeitsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	+ 11,3	+ 18,1	- 0,23	- 0,24	+ 1,02	+ 0,72	- 2,4	+ 4,9	+ 9,7	+ 10,7
11. - 67 200 F/arbeitsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	+ 4,5	+ 16,0	- 0,18	- 0,18	+ 1,09	+ 0,82	+ 1,5	+ 1,2	+ 9,3	+ 11,2
12. - 36 000 F/arbeitsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	+ 16,0	+ 21,2	- 0,25	- 0,28	+ 0,97	+ 0,67	- 4,9	+ 7,8	+ 10,3	+ 10,7

Tabel A.1.

A.S. = Alle sectoren

O.S. = Open sectoren

B.S. = Beschermde sectoren

Vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid - Resultaten m.b.t. het B.B.P. en zijn componenten (in volume)
(niveaoverschil - %)

Simulaties	B.B.P.		Particulier verbruik		Totale investeringen		Bedrijfsinvesteringen		Uitvoer van goederen en diensten		Invoer van goederen en diensten	
	88	91	88	91	88	91	88	91	88	91	88	91
	1. - 10 % A.S.	+ 0,24	+ 0,40	+ 0,27	+ 0,47	+ 0,25	+ 0,72	+ 0,32	+ 1,00	+ 0,20	+ 0,24	+ 0,16
2. - 22 500 F/arbeidsplaats A.S.	+ 0,25	+ 0,39	+ 0,29	+ 0,47	+ 0,26	+ 0,62	+ 0,33	+ 0,87	+ 0,20	+ 0,22	+ 0,17	+ 0,25
3. - 67 200 F/arbeidsplaats O.S.	+ 0,29	+ 0,43	+ 0,27	+ 0,49	+ 0,32	+ 0,68	+ 0,42	+ 0,96	+ 0,41	+ 0,34	+ 0,32	+ 0,34
4. - 36 000 F/arbeidsplaats B.S.	+ 0,23	+ 0,35	+ 0,30	+ 0,45	+ 0,25	+ 0,62	+ 0,32	+ 0,89	+ 0,09	+ 0,15	+ 0,09	+ 0,22
5. - 10 % A.S. + accijnzen	- 0,24	- 0,15	- 0,78	- 0,44	- 0,12	+ 0,25	- 0,11	+ 0,02	+ 0,04	- 0,02	- 0,34	- 0,12
6. - 22 500 F/arbeidsplaats A.S. + accijnzen	- 0,23	- 0,18	- 0,76	- 0,44	- 0,11	+ 0,14	- 0,10	- 0,10	+ 0,04	- 0,04	- 0,33	- 0,13
7. - 67 200 F/arbeidsplaats A.S. + accijnzen	- 0,18	- 0,12	- 0,77	- 0,38	- 0,05	+ 0,20	-	- 0,03	+ 0,25	+ 0,18	- 0,17	- 0,04
8. - 36 000 F/arbeidsplaats A.S. + accijnzen	- 0,25	- 0,22	- 0,75	- 0,48	- 0,12	+ 0,15	- 0,12	- 0,08	- 0,06	- 0,10	- 0,41	- 0,18
9. - 10 % A.S. + accijnzen + aangepaste indexering	- 0,24	- 0,21	- 0,78	- 0,77	- 0,12	+ 0,18	- 0,11	+ 0,11	+ 0,04	+ 0,9	- 0,33	- 0,19
10. - 22 500 F/arbeidsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	- 0,23	- 0,24	- 0,76	- 0,77	- 0,11	+ 0,09	- 0,10	+ 0,02	+ 0,04	+ 0,06	- 0,33	- 0,21
11. - 67 200 F/arbeidsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	- 0,18	- 0,18	- 0,78	- 0,76	- 0,04	- 0,05	-	+ 0,07	+ 0,25	+ 0,19	- 0,17	- 0,13
12. - 36 000 F/arbeidsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	- 0,25	- 0,28	- 0,75	- 0,79	- 0,12	- 0,10	- 0,12	- 0,08	- 0,06	- 0,10	- 0,41	- 0,25

Tabel A.2.

Vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid - Resultaten m.b.t. de werkgelegenheid (verschillen in duizendtallen)											
Simulaties	Totale werkgelegenheid		Werkgelegenheid in de be- en verwerkende nijverheid		Werkgelegenheid in de bouw		Werkgelegenheid in de diensten		Werkelijke arbeidsduur		
	88	91	88	91	88	91	88	91	88	91	
1. - 10 % A.S.	+ 13,2	+ 25,9	+ 1,6	+ 6,3	+ 1,2	+ 3,1	+ 10,3	+ 16,4	+ 0,06	+ 0,06	
2. - 22 500 F/arbeitsplaats A.S.	+ 13,1	+ 24,8	+ 1,9	+ 6,9	+ 1,0	+ 2,2	+ 10,1	+ 15,4	+ 0,06	+ 0,05	
3. - 67 200 F/arbeitsplaats O.S.	+ 6,3	+ 22,4	+ 5,6	+ 19,4	+ 0,1	-	+ 0,5	+ 2,9	+ 0,12	+ 0,03	
4. - 36 000 F/arbeitsplaats B.S.	+ 17,8	+ 28,0	+ 0,2	+ 1,5	+ 1,5	+ 3,5	+ 16,1	+ 23,1	+ 0,13	+ 0,05	
5. - 10 % A.S. + accijnzen	+ 11,4	+ 14,4	+ 1,2	+ 4,7	+ 0,9	+ 2,7	+ 19,6	+ 7,4	- 0,05	- 0,08	
6. - 22 500 F/arbeitsplaats A.S. + accijnzen	+ 11,3	+ 13,1	+ 1,5	+ 5,4	+ 0,7	+ 1,7	+ 9,4	+ 6,2	- 0,05	- 0,10	
7. - 67 200 F/arbeitsplaats A.S. + accijnzen	+ 4,5	+ 10,3	+ 5,3	+ 17,8	- 0,2	- 0,5	- 0,3	- 6,5	+ 0,01	- 0,11	
8. - 36 000 F/arbeitsplaats A.S. + accijnzen	+ 16,0	+ 16,5	- 0,2	0	+ 1,2	+ 3,1	+ 15,4	+ 14,0	+ 0,02	- 0,08	
9. - 10 % A.S. + accijnzen + aangepaste indexering	+ 11,3	+ 19,2	+ 1,2	+ 6,0	+ 0,9	+ 3,1	+ 9,6	+ 10,6	- 0,05	- 0,03	
10. - 22 500 F/arbeitsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	+ 11,3	+ 18,1	+ 1,5	+ 6,7	+ 0,7	+ 2,1	+ 9,4	+ 9,5	- 0,05	- 0,09	
11. - 67 200 F/arbeitsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	+ 4,5	+ 16,0	+ 5,3	+ 19,5	- 0,2	- 0,1	- 0,3	- 2,8	+ 0,01	- 0,10	
12. - 36 000 F/arbeitsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	+ 16,0	+ 21,2	-	+ 1,0	+ 1,2	+ 3,5	+ 15,4	+ 17,3	+ 0,02	- 0,08	

Tabel A.3.

Vermindering van de bijdrage voor sociale zekerheid - Resultaten m.b.t. de overheidsfinanciën
(verschil in miljard frank)

I. ONTVANGSTEN

Simulaties	Totale ontvangsten		Personenbelasting		Vennootschaps- belasting		Indirecte belastingen		Werknemers- bijdrage		Werkgevers- bijdrage s.z.	
	88	91	88	91	88	91	88	91	88	91	88	91
	1. - 10 % A.S.	- 46,4	- 42,6	+ 2,9	+ 4,8	+ 1,8	+ 4,5	- 0,7	- 0,4	+ 0,6	+ 0,7	- 47,7
2. - 22 500 F/arbeitsplaats A.S.	- 45,9	- 38,0	+ 3,0	+ 4,8	+ 1,8	+ 4,1	- 0,6	- 0,3	+ 0,6	+ 0,7	- 47,4	- 46,2
3. - 67 200 F/arbeitsplaats O.S.	- 47,8	- 32,4	+ 2,4	+ 6,4	+ 2,0	+ 3,7	+ 0,3	+ 1,0	+ 0,6	+ 1,4	- 48,7	- 43,9
4. - 36 000 F/arbeitsplaats B.S.	- 46,2	- 42,6	+ 3,5	+ 3,9	+ 1,6	+ 4,4	- 1,2	- 1,1	+ 0,7	+ 0,4	- 47,8	- 49,0
5. - 10 % A.S. + accijnzen	- 2,8	+ 4,3	- 4,7	+ 5,2	- 0,6	- 1,7	+ 50,4	+ 46,8	+ 0,1	+ 3,1	- 49,0	- 47,2
6. - 22 500 F/arbeitsplaats A.S. + accijnzen	- 2,4	+ 9,4	- 4,6	+ 5,1	- 0,6	- 2,1	+ 50,5	+ 46,9	+ 0,1	+ 3,1	- 48,9	- 42,0
7. - 67 200 F/arbeitsplaats A.S. + accijnzen	- 3,5	+ 17,7	- 5,0	+ 8,1	- 0,4	- 2,8	+ 51,4	+ 48,7	-	+ 4,2	- 50,2	- 38,9
8. - 36 000 F/arbeitsplaats A.S. + accijnzen	- 2,7	+ 3,5	- 4,0	+ 3,6	- 0,8	- 1,7	+ 49,9	+ 45,9	+ 0,2	+ 2,5	- 49,2	- 45,1
9. - 10 % A.S. + accijnzen + aangepaste indexering	- 2,7	- 15,9	- 4,6	- 3,9	- 0,7	0	+ 50,4	+ 43,4	+ 0,1	0	- 49,0	- 52,8
10. - 22 500 F/arbeitsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	- 2,3	- 11,3	- 4,5	- 3,8	- 0,7	- 0,5	+ 50,5	+ 43,5	+ 0,1	-	- 48,9	- 48,1
11. - 67 200 F/arbeitsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	- 3,4	- 5,7	- 5,0	- 2,1	- 0,4	- 0,9	+ 51,5	+ 44,9	-	+ 0,7	- 50,2	- 46,0
12. - 36 000 F/arbeitsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	- 2,7	- 15,9	- 4,1	- 4,7	- 0,8	- 0,1	+ 49,9	+ 42,7	+ 0,1	-	- 47,2	- 50,9

Tabel A.4.

Vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid - Resultaten m.b.t. de overheidsfinanciën
 (verschil in miljard frank)

II. UITGAVEN

Simulaties	Totale uitgaven		Overheidsverbruik		Overdrachten sociale zekerheid		Waaronder werkloosheid		Rente overheidsschuld	
	88	91	88	91	88	91	88	91	88	91
1. - 10 % A.S.	- 4,4	- 3,4	- 1,0	- 1,5	- 4,8	- 8,4	- 3,6	- 6,3	+ 1,2	+ 6,2
2. - 22 500 F/arbeidsplaats A.S.	- 4,3	- 3,1	- 0,9	- 1,2	- 4,8	- 8,0	- 3,6	- 6,0	+ 1,4	+ 6,2
3. - 67 200 F/arbeidsplaats O.S.	- 1,2	- 1,4	- 0,5	- 0,7	- 2,3	- 7,3	- 1,7	- 5,5	+ 1,4	+ 6,4
4. - 36 000 F/arbeidsplaats B.S.	- 6,4	- 4,5	- 1,2	- 1,6	- 6,6	- 9,1	- 4,9	- 6,8	+ 1,2	+ 5,8
5. - 10 % A.S. + accijnzen	- 4,7	+ 15,4	- 0,3	+ 6,1	- 4,2	+ 7,7	- 3,1	- 2,2	-	+ 2,3
6. - 22 500 F/arbeidsplaats A.S. + accijnzen	- 4,6	+ 15,8	- 0,3	+ 6,3	- 4,1	+ 8,2	- 3,1	- 1,8	-	+ 2,0
7. - 67 200 F/arbeidsplaats A.S. + accijnzen	- 1,7	+ 20,4	+ 0,2	+ 7,9	- 1,7	+ 10,9	- 1,2	- 1,0	+ 0,2	+ 2,5
8. - 36 000 F/arbeidsplaats A.S. + accijnzen	- 6,8	+ 13,1	- 0,6	+ 5,5	- 5,9	+ 6,4	- 4,4	- 2,7	-	+ 1,8
9. - 10 % A.S. + accijnzen + aangepaste indexering	- 4,8	- 6,0	- 0,3	- 1,0	- 4,2	- 6,2	- 3,1	- 4,7	-	+ 1,3
10. - 22 500 F/arbeidsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	- 4,7	- 5,6	- 0,3	- 0,8	- 4,2	- 5,8	- 3,1	- 4,4	-	+ 1,1
11. - 67 200 F/arbeidsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	- 1,6	- 4,2	+ 0,2	- 0,2	- 1,6	- 5,2	- 1,2	- 4,0	+ 0,2	+ 1,5
12. - 36 000 F/arbeidsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	- 6,8	- 7,0	- 0,5	- 1,2	- 5,9	- 6,8	- 4,4	- 5,1	-	+ 1,0

Tabel A.5.

Vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid - Resultaten m.b.t. de kostenvorming
(niveaoverschil - %)

Simulaties	Prijs van het particulier verbruik		Prijs van het B.B.P.		Bruto uurloon		Nominale loonkost per uur		uurproductiviteit		Rendabiliteits-index	
	88	91	88	91	88	91	88	91	88	91	88	91
	1. - 10 % A.S.	- 0,38	- 0,50	- 0,51	- 0,71	- 0,18	- 0,58	- 2,10	- 2,37	- 0,23	- 0,50	+ 0,59
2. - 22 500 F/arbeidsplaats A.S.	- 0,41	- 0,50	- 0,51	- 0,66	- 0,17	- 0,54	- 2,05	- 2,12	- 0,21	- 0,47	+ 0,58	+ 0,34
3. - 67 200 F/arbeidsplaats O.S.	- 0,34	- 0,39	- 0,48	- 0,60	+ 0,06	- 0,04	- 1,94	- 1,69	+ 0,18	- 0,15	+ 0,67	+ 1,61
4. - 36 000 F/arbeidsplaats B.S.	- 0,45	- 0,55	- 0,53	- 0,69	- 0,31	- 0,85	- 2,62	- 3,00	- 0,45	- 0,71	+ 0,54	+ 0,42
5. - 10 % A.S. + accijnzen	+ 1,04	+ 1,02	+ 0,51	+ 0,72	- 0,37	+ 0,59	- 3,75	- 2,81	- 0,71	- 0,59	- 0,37	- 0,34
6. - 22 500 F/arbeidsplaats A.S. + accijnzen	+ 1,01	+ 1,02	+ 0,51	+ 0,79	- 0,36	+ 0,63	- 3,70	- 2,51	- 0,69	- 0,55	- 0,37	- 0,41
7. - 67 200 F/arbeidsplaats A.S. + accijnzen	+ 1,08	+ 1,16	+ 0,53	+ 0,90	- 0,13	+ 1,29	- 3,60	- 2,00	- 0,30	- 0,22	- 0,30	- 0,57
8. - 36 000 F/arbeidsplaats A.S. + accijnzen	+ 0,97	+ 0,95	+ 0,49	+ 0,72	- 0,50	+ 0,22	- 2,86	- 1,97	- 0,93	- 0,80	- 0,43	- 0,31
9. - 10 % A.S. + accijnzen + aangepaste indexering	+ 1,05	+ 0,72	+ 0,51	+ 0,28	- 0,37	- 0,60	- 3,75	- 3,66	- 0,71	- 0,81	- 0,37	- 0,09
10. - 22 500 F/arbeidsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	+ 1,02	+ 0,72	+ 0,51	+ 0,33	- 0,36	- 0,55	- 3,70	- 3,40	- 0,69	- 0,77	- 0,38	- 0,16
11. - 67 200 F/arbeidsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	+ 1,09	+ 0,82	+ 0,53	+ 0,38	- 0,12	- 0,07	- 3,60	- 3,00	- 0,30	- 0,48	- 0,30	- 0,28
12. - 36 000 F/arbeidsplaats + accijnzen + aangepaste indexering	+ 0,97	+ 0,67	+ 0,49	+ 0,30	- 0,50	- 0,87	- 2,86	- 3,09	- 0,93	- 1,01	- 0,43	- 0,08

Tabel A.6.

BIJLAGE 2

SECTORALE INDELING IN HET HERMES-MODEL

NACE CLIO Code R6	Beschrijving van de sector	NACE CLIO Code R25	NACE - CLIO R44
01	Landbouw, bosbouw, visvangst	01	01
06	Energieprodukten	06	03 + 05 + 07 + 09 + 11
30	Nijverheidsprodukten		
	– Intermediaire goederen	13 + 15 + 17	13 + 15 + 17
	– Uitrustingsgoederen	19 + 21 + 23 + 25 + 28	19 + 21 + 23 + 25 + 27 + 29
	– Verbruiksgoederen	36 + 42 + 47 + 48 + 49	31 à 39, 41 + 43, 45 + 47 + 49 + 51
53	Gebouwen en weg- en waterbouw- kundige werken	53	53
68	Verhandelbare diensten		
	– Vervoer en verkeer	61 + 63 + 65 + 67	61 + 63 + 65 + 67
	– Andere verhandelbare diensten	56 + 59 + 69A – 69B + 74 partim	55 + 57 + 59 + 69 + 71 + 77
81	Niet verhandelbare diensten	86 + 74 partim	81 + 85 + 73 + (990)
	– Overheid	86	81 + 85
	– Verhuur van onroerende goederen	74 partim	73
	– Huishoudelijke diensten	74 partim	(990)

Commentaar : er is gebruik gemaakt van 3 nomenclaturen :

- a. de nomenclatuur R6 (classificatie in 6 sectoren)
- b. de nomenclatuur R25 (gebruikt voor het bepalen van de toegevoegde waarden in het ESER-stelsel)
- c. de nomenclatuur R44 (gebruikt voor het opstellen van de input-outputtabellen).